

D. Hirlap

Megjelenik mindennap a vasárnapokat és ünnepeket követő napok kivételével
Dr. VUCHETICH ENDRE
vezetésével

A Romániai
Magyar Népközösség lapja

A Timiș-Torontal-i törvényszék bejegyzési száma 39
(Dos. No. 934/1938)
Dr. VARNAY ELEMÉR
felfős szerkesztő

Egy álmom megvalósul

Már jó száz esztendeje annak, hogy egy Lönnrot Eliás nevű finn orvos letette a finn irodalmi társaság asztalára hosszú évek munkásságának eredményét, a Kalevalát, a finnek nagy nemzeti eposzát, amely oly nagy feltűnést keltett az egész világ tudományos és irodalmi köreiből. Lönnrot gyalogosan járta be Karélia keleti részét, felkeresve az őserdők mélyén fekvő kis falucskákat és tanyákat, ahol még élt a nép száján nemzedékről nemzedékre szállva ez a csodálatos hőstörténet.

Azon az uton, amelyen Lönnrot járt, ma finn csapatok vonultak Kelet felé, lépésről-lépésre harcolva ennek a jellegzetesen finn tájaknak felszabadításáért, amelynek az ősi hagyományokhoz ragaszkodó népének közzé lehet az ősi Kalevala megmaradt az utókor számára. Kelet-Karéliában még ma is vannak egyesek, akik tudnak a Kalevalából verseket mondani. A minap egy finn haditudósító járt bent messze Kelet-Karéliában. Egy kis tanya felé fordult, egy vén parasztot talált az asszonyok és gyerekek között. Ő volt az egyetlen férfi, akit a ház népéből nem hurcoltak el a visszavonuló szovjet csapatok. A beszélgetés során megkérdezte az öregőt, hogy tudna-e neki valamit mondani a vén Väinämöjnenről vagy a kovács Ilmarinenről (ezek a Kalevala hősei). „Hogyné — felelte az agg karéliei — még a léha Lemminkäinenről is”.

Kelet-Karélia azonban nemcsak a nép száján élő Kalevala eposzról nevezetes. A vidék — még a husz éves szovjet gazdálkodás után is — Európa egyik fában leggazdagabb tájéka. A mintegy 110.000 négyzetkilométer nagy területe értékes fenyveserdők borítják, amelyek feltárást a sűrű vízhálózat megkönyviti. Kelet-Karéliát nyugatról a finn határ, délről az Onega-tóból a Ladogába tartó Swir folyó határolja, keleten pedig nagyjából az Onega-tó—Sztalin-csatorna—Fehér-tenger vonalig terjed ki. A lakosság tulajdonképpen a finn nyelv egyik tájszólását beszélő karéliei, a finnekhez fajlag és nyelviileg igen közelálló rokonnép.

Bár Kelet-Karélia népe már nem egyszer fejezte ki azt az óhaját, hogy függetleníteni kívánja magát Oroszországtól, eddig még nem sikerült az anyaországgal való teljes egyesülése. A cári Oroszország összeomlása után, 1917-ben a keletkaréliei Uhtua városkában a karéliei nép képviselői kimondták egy önálló autonóm kormányzatot alakítását. Azonban mikor ugyanez év novemberében a bolsevisták átvtették Oroszországban a hatalmat, a keletkaréliei kérdés is bonyolódni kezdett, sőt egy időre a világpolitika eseményeibe is belekapcsolódott. 1918 elején Meynard tábornok parancsnoksága alatt angol és szovjet csapatok szálltak partra a jegestengeri Murmanszk kikötőjében, hogy az Arhangelszkben székelt fehér-orosz kormányt támogassák a bolsevisták ellen. A karélieiak — akik már harcban álltak a bolsevistákkal — arra számítottak, hogy ebben óhajtott függetlenségüket ki tudják majd vívni, de ebben a számításukban csalódnok kellett. Maynard tábornok határozottan kijelentette, hogy Kelet-Karélia elszakadását Oroszországtól nem támogatja.

1929 elején Uhtuában gyűlt össze újra a keletkaréliei országgyűlés, amelyen egy ideiglenes kormányt alakítását határozták el. Ezidőtájtban a bolsevisták megkezdték Kelet-Karélia megszállását. A kezdetben gyöngelábakon álló vörösök hajlandóknak mutatkoztak arra, hogy teljesítsék az uhtuai kormány kívánságait: Kelet-Karélia függetlenné nyilvánítását követelték a karélieiak és egyúttal a vörös csapatok visszavonását is. A szovjet csapatok később erősítéseket kapva megszakították a tárgyalást a keletkaréliei kormánnyal, Uhtua felé nyomultak előre, úgyhogy a kormány kénytelen volt Finnországba menekülni és a finnek segítségét kérni. Finnország természetesen feszült figyelemmel kísérte a testvérnép függetlenségi küzdelmét, de nem volt módjában hivatalosan beavatkozni a küzdelembe. Azonban már 1918-ban nagyszámú önkéntes csapatok alakultak, amelyek fegyveresen siettek a karélieiak segítségére. A finn önkéntes hadsereg hatásos működését nagyban megnehezítette Maynard tábornok ingadozó magatartása, aki vonakodott együttműködni a finnekkel a bolsevisták ellen.

1920 folyamán a bolsevisták egész Kelet-Karéliát lassanként hatalmukba kerítették. A karélieiak még egyszer megkísérelték a fegyveres felkelést a függetlenség kivívásáért. Háromezer rosszul felfegyverzett karéliei pa-

raszt néhány száz finn önkéntes támogatásával három hónapig állt ellen a tiszteres túlerőnek. 1922 elején azonban a karéliei hadsereg utolsó maradványai is visszavonultak a határ mögé, Finnországba. A karélieiek szabadságharca ez egyszer nem járt sikerrel.

Finnország az 1920 októberében megkötött dorpati békében, függetlenségének biztosítása érdekében nyitelen volt Kelet-Karéliáról lemondani. Annyit tudott csak elérni, hogy a békepaktumhoz a Szovjetunió egy nyilatkozatot fűzött, amelyben ünnepélyes ígéretet tett a keletkaréliei népesség önrendelkezési jogának tiszteletben tartására. Már az 1921. évi felkelés mutatta, hogy mennyire váltották be az ígéretüket a bolsevisták. Finnország 1921 végén az ügyet a karélieiak kivágására a Népszövetség elé vitte, azonban ez az intézmény már akkor megmutatta tehetetlenségét, a kérdést azzal a kifogással temetve el, hogy a Szovjetunió nem népszövetségi tag.

Miért ragaszkodott a Szovjet oly állhatatosan Kelet-Karéliához? Valószínűleg nem az készítette, hogy ezen a gyéren lakott területen ezt a teljesen idegen fajta népességet a birodalomhoz csatolja. Ennél sokkal fontosabb okai voltak a szovjet hatalomnak arra, hogy ez a terület ne kerüljön Finnországhoz. Bár a Szovjetunió hivatalosan megtagadta a cári Oroszország imperialista törekvéseit, ez csak álcát volt és kommunista jelszavak mögé rejtette a Nyugat felé irányuló expanzióját.

Kelet-Karélia földrajzi helyzeténél fogva folyosót alkot Murmanszk kikötőjéhez, amelyhez a hasonló nevű vasutvonal vezet. Kelet-Karélia átadásával az oroszok részére ez a vasút elveszett volna, ami azonban nem zárta volna ki azt a lehetőséget, hogy a Szovjetunió továbbra is használhassa kereskedelmi forgalmának lebonyolítására ezt a vasutat. A Szovjetunióknak azonban az fáj, hogy ezzel a vasút stratégiai jelentősége elveszett volna számukra. E vasutvonal birtokában ugyiszóván az egész 1500 km hosszú finn-orosz határ mentén lehet nagyobb hadseregeket gyorsan felvonultatni. Másrészt, Kelet-Karélia birtokában Finnország egy könnyen védelmezhető természetes határvonalhoz jutott volna, amelyre támaszkodva elzárna a szovjet terjeszkedés lehetőségét egy atlantióceáni kikötő, Narvik, irányába. A szovjet hatalom azonban Kelet-Karélia birtokában már féllábbal Fennoskandináviában állott, így állandóan fenyegető nyomást gyakorolva az északeurópai népekre, elsősorban Finnországra.

A karéliei szabadságharc leverése után a szovjet hatóságok hozzáálltak ahhoz, hogy itt is a szájaluknak megfelelő uralmat létesítsenek. Ebben nagy segítségükre voltak a Finnországból átmenekült vörös-gárdisták, akik a vidék nyelvét bírva, hathatósan támogatták a bolsevisták szervezkedését. A dorpati békében beigétt önrendelkezési jogból semmi sem lett. Egy kis csoport karéliei kommunista csakhamar kimondta a csatlakozást a Szovjetunióhoz. A „nagyelkü” szovjet hatalom ellenszolgálatásképpen mint autonóm tanácsköztársaságot sorozta be Kelet-Karéliát a Szovjetunióba. Az új szovjetköztársaság határainak megvonásánál már eleve gondoskodtak arról, hogy a finn nyelvű lakosság egységes településeit megbontsák, hogy így a finn nyelvű öslakosság sehol se legyen túlnyomó többségben. A szovjet uralom első évtizedében még a finn volt a hivatalos és leginkább beszélt nyelv a karéliei szovjetköztársaságban. Az oktatás finn nyelven történt — természetesen kommunista szemlélettel — és az Onega-tó partján fekvő Petroszkóban, a köztársaság fővárosában az 1930-as évek körül túlnyomóan csak finn szót lehetett hallani.

Ez azonban mind csak szép külsőség volt és főleg propagandacélokat szolgált. A mezőgazdaságot kollektivizálták, ha nem ment szépszóval, akkor erőszakkal.

A kulak-üldözési düh Kelet-Karéliába is eljutott, még keservesebbé téve az ottani finn parasztok helyzetét. Hogy kit soroznak a kulakok közé, azt a népbiztosok tanácsa rendezetileg állapította meg. Kulaknak számítottak azok, akik vásároltak és kereskedtek viszonteladás céljából, az aki gazdaságában fizetett munkásokat alkalmaz, az aki gazdaságában szél- vagy vízimalom tartott, valamint az is, aki állandóan vagy havonként sze-

bát ad ki albérletbe, stb. Ezeket tekintette a szovjet rendszer a maga ellenségeinek. Ilyenek természetesen a karéliei finnek között is szép számmal akadnak, akiknek életét a folytonos üldözéssel lehetetlenné tették. Sokan közülük megpróbálták a finn határhoz átjutni, ami azonban a katonasággal megrakott határvidéken életveszélyes kísérlet volt. Mindazonáltal az utóbbi években mindennaposok voltak az átszökési kísérletek és igen sokan vesztették életüket a szovjet határőrök golyóitól. Akik nem merték a szökést megkockáztatni, lassanként a városokba húzódtak, ahol aránylag kevesebb zaklatásnak voltak kitéve. A városokban — így a karéliei szovjetköztársaság fővárosában, Petroszkóban — is — túlszűfoltóság állott elő, a munkügyi hivatalokban állandóan 6—7 ezer munkanélkülit tartottak számon, akik közül azonban csak a szakszervezeti tagok kaptak némi segílyt. Petroszkóban is, mint más szovjet városokban, az élelmezési viszonyok kritikán aluliak voltak; a sorbaállítás az üzletek előtt mindennapos volt években keresztül, bár kenyéren, halon és lóhúson kívül nehezen lehetett a boltokban mást kapni. A petroszkói viszonyokra jellemző, hogy 1932-ben egy 17 emberből álló bandát lepleztek le, akik hosszú hónapokon át a dögtetemből kiásott lovak husát adták el fogyasztás céljaira.

Mindezek azonban nem akadályozták meg a szovjet tényezőket, hogy gazdasági tervezeteiknek Kelet-Karéliára vonatkozó részét ne próbálják megvalósítani.

A Murmanszk-vasutat kibővítették kétvágányúra és részben elektromos hajtásra rendezték be. Tiszlán sztratégiai okokból a legnehezebb területeken elágazásokat csatoltak a vasutvonalhoz a finn határ felé, északra Salla irányába, délre pedig a Ladoga-tó felé északra, Suojarvi felé. Ezeknek semmi gazdasági jelentőségük nem volt, annál inkább azonban katonai, ami a téli finn hadjáratban is kivívglott, mert ezen a két vonalon indítottak igen nagyarányú offenzívát a szovjet csapatok. Az egész 1451 km hosszú Murmanszk-vasut mentén hatalmas rakodókat és kiterőket építettek, a gazdasági igényeket messze túlhaladó méretekben, ezzel is előlulva a vonal katonai rendeltetését.

Kelet-Karéliát is bevonták abba az erdőirtási programba, amit a négyéves tervben jelöltek ki. Évenként három millió embert szállítottak az északeurópai és északsibériai érsengetegekbe erőt irtani és az újonnan felfedezett nikkell- és más ércbányákba dolgozni. Tizenkét millió, nagyrészt politikai fogoly és kulak rabszolgalmunkája segítségével árasztotta el nyersanyaggal a Szovjetunió a világ piacait; az ingyenes munkaerő lehetővé tette, hogy dömpingáron veszteségesen el a fát és ércet.

A finn határsávból a lakosságot eltávolították, részint katonai okokból, részint pedig, hogy az északeurópai munkatáborokból állandóan elszökőknek Finnországba jutását megnehezítsék. Az innen elkergetett finn családokat Szibériába szállították, még Turkesztánba is jutottak finn deportáltak. Dél Oroszországból és Ukrajnából hoztak települőköt Kelet-Karéliába a kolhozokba, ami még csak fokozta a gazdasági zűrzavart. A zord éghajlat kívánta különleges természeti viszonyokkal tisztában nem levő délvideki parasztok sehogys boldogultak és a kolhozgazdászok sok esetben még a saját szükségleteiket sem tudták a természetből fedezni.

Még keservesebb lett 1935 után Kelet-Karélia sorsa. A finn nyelvet ellenforradalmalnak nyilvánították és ahol csak lehetett, a használatát kizsírították. A finn nyelv kiküszöbölésére egy új hivatalos „karéi” nyelvet kreáltak, egy finn dialektusból és orosz szavakból összeállítva. Ezt a nyelvtanulmányt aztán csak az a karéliei értette meg, aki oroszul is tudott.

A Kelet-Karéliába most bevonult finn csapatok egy agyonsanyargatott, szenvedésektől elfáult népet találtak. Minden épkézláb férfit magukkal vettek a visszavonuló szovjet seregek, csak az asszonytípust, agyokat és gyerekeket hagyva a falvakban. Az öregek meghaltak, üldözötték a bevonuló finn katonákat, hiszen még emlékeztek a szabadságharcok idejére, amikor a finnek velük vállvetve harcoltak a karéliei függetlenség kivívásáért. Régi álmuk teljesül most. A felszabadulás. Amiben mindig hitték és most bekövetkezett. A felszabadító finn csapatok, elkeseredett harcok után az elmúlt héten már elfoglalták Petroszkójt is, Kelet-Karélia fővárosát s ezzel a ténnyel Kelet-Karélia történelmében új korszak kezdődött... (—)

Hitler beszéde:

A katonaság a fronton, az otthoniak a munkában ugyanazért a célért küzdenek

A német birodalmi vezér és kancellár az európai szabadságharc értelméről és eredményeiről szolt — Uj korszak kezdődik A keleti fronton döntő csata folyik

Hitler vezér és kancellár az 1941—42 évi téli selyakció megnyitása alkalmából nagyszabású beszédet mondott. Bevezetőjében kijelentette, hogy a keleti fronton új, nagyszabású hadműveletek kezdődtek, melyek nagyhorderejű eseményt készítenek elő. A jövő mutatja meg, hogy ezzel a harccal új korszak kezdődött. A továbbiak során Hitler vezér és kancellár megemlítette, hogy ezt a háborút nem ő akarta, mert mindenkor egyetlen célt követett: azt, amit lényegében a nemzeti szocializmus programja határoz meg. Sem neki, sem a német népeknek nem volt szüksége erre a háborúra, mert békeműveik elégségesek voltak ahhoz, hogy beírják nevüket az örökkévalóságba. A békeidő alatt Németország nagy belső megújulást valósított meg és szövetségeket kapott több állam népeben. Ezek élén Olaszország áll, akinek államvezető kormányfőjéhez a Führet bensőséges, igaz barátság fűzi. (Nagy taps). Németország kapcsolatai Japánnal szintén kimélyültek — mondotta a Führet. Ezenfelül vannak Európában államok és népek, melyek Németországgal szemben állhatatosan rokonszenvvvel és barátsággal viseltettek; ezek közé tartozik elsősorban Magyarország és néhány északi ország. E népekhez mások is csatlakoztak, csak szerencsétlenségre az nem, kinek barátságát a Führet és népe a leginkább biztosítani akarta: az angol nép. A felelősség ezért nem az angol nép összességét terheli; a felelős

az a néhány ember, aki vad gyűlöletében és elvakultságában minden közeledési kísérletet elutasított magától, mely magartatásában a világ ama nemzetközi ellenségétől támogatott, ami a nemzetközi zsidóság.

A továbbiak során a Führet utalt arra, mily véres reményeket fűztek az angolok és szövetségeseik a háborúhoz s ezért annak kieroszakolására törekedtek. Ismertette a háború kitörését megelőző eseményeket, majd azokat a fejleményeket, amelyek következtében kitört az európai konfliktus.

— Ebben a háborúban az igazság győz, — mondotta a Führet, — s a történelmi tényeket senki és semmi sem változtathatja meg. A történelmi tény pedig az, hogy két év óta Németország egymásután legyőzte ellenfeleit.

— Az első összetűzés után ismét kinyújtottam békeajánlatomat, — folytatta a továbbiak során a Führet, — de visszautasítottak. Ekkor láttam, hogy a háboruspárti Churchill és cinkosai minden békeajánlatomat arra használták fel, hogy kijelentsék: ez a mi gyengeségeink bizonyítéka. Ezért felhagytam azzal, hogy ezen az uton kísérlejem a kibontakozás egyengetését és csak egy döntés maradt: az, ami évszázados kihatással lesz a világra.

A Szovjet elleni háború közvetlen előzményei

— Szüntelenül arra törekedve, hogy a háború kiterjedését korlátozzam, 1939-ben elhatároztam: elküldöm miniszteremet Moszkvába. Legbensőbb érzelmeim elfojtásával történt ez meg. A megértést kerestem és jól tudjátok, mily becsületesen teljesítettem a vállalt kötelezettséget. Szerencsétlenségre a másik oldalon, már a kezdet óta, nem tartották tiszteletben a megállapodások teljesítését. Árulás történt, melynek következtében először Európa északi részét likvidálta Moszkva. Mindannyian tisztában lehetek azzal, mit éreztem, amikor látnom kellett, hogyan gyűrik le a kis finn népet. Hallgattam ekkor, ép úgy, mint amikor a Balti-államokat elnyelték, ahol minden négyzetkilométer terület a német civilizációt-teremtő munkáját hirdeti.

Hitler vezér és kancellár ezt követőleg rámutatott arra, hogy hétről-hétre hallgatnia kellett, bár naponta észlelhettem a szovjetek készülődéseit Németország és a többi szomszédos állam keleti határain. Németország kénytelen volt a maga részéről is megtenni a szükséges, tisztán védelmi jellegű intézkedéseket.

E helyzet folyományaképp, a dolgok tisztázása céljából a Führet Berlinbe kérte Molotovot, aki a már ismert négy feltételt terjesztette elő:

A Szovjetunió csak az alkalomra várt

E találkozó után a Führet figyelemmel kísérte a Szovjetuniót, melynek németellenes szándékaihoz ekkor már nem fért kétség. A Szovjetunió csak az alkalomra várt. A Führet elismerte, mennyire nehezebb esett ekkor a hallgatást megőrizni saját katonáival szemben is, akik felsorakoztak a keleti határon. anélkül, hogy tudták volna, alapjában véve miről is van szó. De a kancellárnak

igy kellett cselekednie, hogy a meglepetés-szerű támadás lehetőségét biztosíthassa.

Junius 22-én hajnalban minden az előre megállapított terv szerint történt, bár ez a döntés a Führet életének legnehezebb elhatározása volt, mert, — mint mondotta, — ez a lépés egy olyan kaput nyitott meg, amely mögött csak titkok lappanganak...

A német katonai vezetés azóta egy pillanatra sem engedte ki kezéből a kezdeményezést.

Európa ébredése

Európát Dzsingisz-kán második mongol-inváziója fenyegette, állapította meg a továbbiak során a Führet. A veszélyt most már elhárították. Ezért az érdem elsősorban a német katonai szívségát és vi-

Németország járuljon hozzá Finnország föl-számolásához a Szovjetunió részéről. Második kérdése a Szovjetunióknak annak kipuhatolására irányult, vajon Németország a Romániáért vállalt biztosítékoknak eleget tesz-e, ha a Szovjet fellépne Románia ellen.

— Igennel feleltem és nem bántam meg, hogy így tettem! (Hosszas taps!) Mert Romániában, Antonescu tábornok személyében oly talpig becsületes embert találtam, aki adott szavát szent köteletségnek tekintette és betartotta. (Ujabb hosszas taps).

A Szovjet harmadik kérdése Bulgáriára vonatkozott, ahol a Balti-államok mintájára, garanciát szeretett volna gyakorolni, tehát helyőrségeket akart ott létesíteni. A Führet rámutatott arra, hogy a Balti-államok esetével kapcsolatosan már tudta, mit jelentene ez a garancia s azt felelte, hogy az ily biztosíték annak óhajától függ, akire a garancia vonatkozzon.

A negyedik szovjet igény a Dardanellákra vonatkozott. Ezt a Führet megtagadta.

Ha ezt most Molotov tagadja, azon nincs semmi csodáltnivaló. Ép így tagadná, hogy nincs Moszkvában, amikor már valóban nem lenne ott...

— És itt meg kell állapítanom egy tény, — folytatta beszédét a Führet. — Nem csatlakoztunk e tervek helyességében. Nem csatlakoztunk a német katoná páratlan történelmi vitézségében. Nem csatlakoztunk fegyvereink minőségét és egész arcvonalbeli szervezetünk hibátlan működését, valamint az óriási távolságok leküzdését illetőleg. Nem csatlakoztunk magában a német népből sem. Csak egy dolgról nem volt tudomásunk: nem tudtunk semmit sem Németország és Európa eme ellenségének óriási készülődéséről.

Nem tudtuk, hogy a veszély ilyen nagy. Szinte az utolsó pillanathban akadályoztuk meg nemcsak Németországot, de Európa megsemmisülését is. Ezt ma megállapíthatom, mert

elérkezett a pillanat, amikor az ellenség már megsemmisült és nem fog többé felemelkedni.

(Több perdig tartó viharos taps!)

Európa ébredésével lehet összehasonlítani.

Északon a finnek harcolnak: egy igazi hős nép! (Nagy taps!) Délen Románia (nagy taps!), mely bámulatos gyorsasággal emelkedett ki, vitéz és határozott államférfiúja vezetésével, a legkomolyabb válságból. Az Északi Jeges-tengertől a Fekete-tengerig közös arcvonalon harcolnak Európa népei: az olaszok, románok, magyarok, finnek, szlovákok, horvátok, spanyolok, belgák, hollandok, dánok, norvégok és franciák.

Ezután néhány adatot említett meg a Führet. A Szovjet foglyok száma két és félmillió. A zsákmányolt vagy elpusztított, de szintén német kézen levő ágyuk száma kerekén huszonkétezer, a harckocsiké tizennyolcezer, míg a megsemmisített szovjet repülőgépek száma meghaladja a tizennygy és félezret. Az elfoglalt szovjet terület kétszer akkora, mint az 1933-beli Németország kiterjedése és négyszer olyan nagy, mint Anglia.

Ismertette a Führet a szovjet állapotokat, aminek egyébként tanuja lesz a világ előtt a háború után majd öt-hatmillió katona is.

A Szovjetunió — egy nagy fegyvergyár volt

Leírhatatlan viszonyok vannak a Szovjetunióban, ahol a szövetséges csapatok minden emberi érzésből kivételközt ellenféllel találták szembe magukat.

Az egész ország egy nagy fegyvergyár volt Európa ellen.

A német katona fegyvertényeit méltatta azután a Führet s kiemelte a német gyalogság teljesítményeit. Vannak hadosztályok, melyek tavasz óta 2500—3000 kilométert meneteltek. Megemlékezett a Vezér a Totd szervezetekről, a Vörös Keresztről, mindazokról akik a front mögött fáradoznak ugyanazért a nagyszabású programért.

— Az egész nemzet egy emberként áll az arcvonal mögött és ebben a közös áldozatkészségben biztos a végső győzelemben.

Ezt a győzelmet a német katona harcolja ki, aki tudja, hogy otthon ezalatt szintoly áldozatkészséggel fáradozik az egész nép a közös cél érdekében. Ha a háború befejeződik, a német katona még odaadóbb hiva lesz a nemzeti szocializmusnak.

— Isten sohasem segítette meg a lustákat, sem a gyávákat, akik nem akarnak önmagukon segíteni.

— Népem, segíts magadon és az Isten is megsegít! — fejezte be beszédét Hitler vezér és kancellár.

A Führet beszédének visszhangjai

Berlinből jelenti a Rador: Az amerikai rádióállomások elsőnek fűztek megjegyzéseket a Führet beszédéhez. A beszéd fontos kitételeit ismertették s különösen kiemelték azt, amit Hitler a háború menetéről és az európai államok megszervezéséről mondott, valamint azt a kijelentését, hogy egy éven belül a maj hadianyagot teljesen helyettesítik. A német fegyverkezés e gyorsaságát figyelemmel kísérik az amerikai hozzászólók.

Szófiából jelenti a Rador: A Bolgár sajtó terjedelmesen közli a Führet beszédét, kiemelve azokat a kijelentéseket, melyek Molotov terveire vonatkoznak, hogy tudniillik néhány hónappal a háború kitörése előtt a Szovjetunió szabadkezelt akart kérni Németországtól a Balkán előzőnlésére és arra, hogy az önálló Bulgáriát megszüntesse. Bolgár politikai körökben sok hozzászólásra adott alkalmat a Führet eme ujabb közlése, mely rávilágít arra, hogy mily veszélyt jelentett a Szovjet a Balkán számára. Bolgár körökben ugyanakkor kiemelik Hitler lojalitását és európai öntudatát, melyről tanubizonyosságot tett, amikor visszautasította a Szovjetunió hihetetlenül vakmerő követeléseit.

Amerikai expedíciós hadsereg Izland szigetén

Newyorkból jelenti az NTI: Az Associated Press közlése szerint az Izlandra érkezett amerikai expedíciós hadsereg gyalogságból, tüzérségből, utász, hradó és egészségügyi egységekből áll.

A csapatokkal egyidejűleg hatalmas mennyiségű élelmiszert és hadianyagot hoztak a szigetre, hogy így az Atlanti-óceán északi részének legnagyobb erősségét képezze. A különleges téli hadjáratra felszerelt katonákat az amerikai és angol tengerészek által készített táborokban helyezték el. Az izlandi amerikai csapatok angol parancsnokság alatt állanak

Nagyarányu offenzíva indult meg a keleti fronton

Berlinből jelenti a Rador: A német csapatok a keleti fronton két nap előtt újabb hatalmas offenzívába kezdtek. Ezek a harcok, amint Hitler vezér a beszédében is hangoztatta, döntő jellegűek.

A Rador jelenti Berlinből azt is, hogy a Szentpétervár körüli hadműveletek során a német csapatok egységei elfoglalták a cárok történelmi nevezetességű kastélyát, amely a „Keleti Versailles” néven ismert. A szovjet utégek eredménytelenül próbálták megakadályozni ebben a körzetben a szovjet csapatok bekerítését, amelyeket teljesen megsemmisítettek.

A LEGUJABB NÉMET JELENTÉS

Berlinből jelenti a Rador: A német vezéri főhadiszállás legújabb hadijelentése a következő:

A keleti arcvonalon nagyarányú hadműveletek vannak folyamatban.

A német légiő a Fekete-tengeren elsüllyesztett egy huszertonnás szovjet csapatszállító hajót. Az elmúlt éjjel német repülők Moszkva és Szentpétervár hadifontosságú célpontjait támadták és több tüzet figyeltek meg.

Német tengeri egységek, együttműködve a finn haditengerészettel, folytatták a Finn-öbölben az elszigetelési akciókat.

Német tengeralattjárók az Atlanti-óceánon elsüllyesztettek négy ellenséges kereskedelmi hajót, kö-

zöttük egy nagy petróleumszállító hajót, huszontötezer tonna összértékeléssel.

A Nagybritannia elleni harc során német harci-repülők az elmúlt éjjel, Great Yarmouth-tól Keletre három kereskedelmi hajót süllyesztettek el, huszontötezer tonna értékeléssel. Ugyanabban a körzetben, valamint a Szent György-csatornában a német repülők más négy ellenséges nagy szállítóhajót úgy megrongáltak, hogy ezek elveszetteknek tekinthetők. Más légitámadások keletangliai repülőterek ellen irányultak.

Északafrikában az elmúlt éjjel a német repülők teljes sikerrel koronázták támadást intéztek Tobruk városa és kikötője ellen. Október harmadikáról negyedikére virradó éjjel brit bombavetők szétrombolták két rotterdami templomot, elsüllyesztettek egy holland kórházhajót és áldozatokat okoztak a polgári lakosság körében.

Az ellenség nem repült német terület fölé.

A brit légiő augusztus 24-től szeptember 30-ig 476 repülőgépet veszített, melyek közül 418-at a német légiő alakulatai, 58-at pedig a haditengerészet egységei lőttek le. Ugyanezen idő alatt a német légiő az Anglia elleni harc során 40 repülőgépet veszített.

Brazília nem adja oda magát idegen érdekeknek

Rio de Janeiróból jelentik: Az Imparcial nevű lap vezércikkét ír, amelyben hangoztatja, hogy most nincsen idő belpolitikai vitákra és izgalomra.

A brazil kormány nem szándékosan az országot Németországnak eladni, de nincs ez a szándék az Egyesült Államok irányában sem.

Megállapítja a lap, hogy Vargas elnök környezetében és a kormányban nincsen egyetlen ember, aki ne fejelemzetten és hazafiasan teljesítene kötelességét. Hangsúlyozza az Imparcial, hogy Brazília nem

engedheti meg magának a franciabarát, németbarát, angolbarát, vagy olaszbarát politika folytatását, mert

számára egyetlen út létezik: brazil politikát folytatni.

Befejezésül rámutat arra, hogy Anglia, miután szövetségre lépett a moszkvai hóhérekkel,

látja, hogy ügye elveszett

és ezért más országokat is igyekszik a szakadékbá rántani. (ESS).

Törökország ellen uszít a GPU

A Szovjetunió az örmény kérdést is kiaknázza az iráni területek bolsevizálásában ugyanakkor azonban törökellenes propagandát is szít...

Ankarából jelentik: Ankarai amerikai körökben úgy tudják, hogy a török fővárosban levő angol konzul kénytelen volt jelentést tenni az asszerbadzsani eseményekről. Megállapítják, hogy ezek nemcsak Iránra, hanem Törökországra nézve is kellemetlen következményekkel járhatnak.

A Szovjet ugyanis ezen terület bolsevizálásán kívül újra napirendre hozta az örmény kérdést. Rögtön bevonulásuk után

a bolsevisták fegyvert adtak és szabad kezet biztosítottak a felkelő örményeknek.

Ezek azonnal megkezdték a helyzet kihasználását. Szerte mindenütt megjelentek a fogházakból kiszabadult fegyverekkel, akik

háborítatlanul gyilkolják és üldözik az iráni lakosságot.

A kereskedelem majdnem teljesen megszűnt és a

munkanélküliség napról-napra nő. Az iráni rendőrséget lefegyverezték.

A vörösök sugalmazására az örmények tüntetéseket rendeznek, amelyeken Uttambo örmény vezér követeli, hogy Asszerbadzsant csatolják a szovjet köztársasághoz. A propaganda sikere érdekében szovjetbeli örmény ezredet hoztak erre a vidékre, a Kaukázusból pedig törökökkel beszélő személyek árasztják el a falukat, akik

Törökország ellen folytatnak propagandát.

Az örmények a GPU szolgálatában állanak és tevékeny részt vesznek a terrorcselekményekben. Ez a tény a mohamedán lakosság felháborodását vonta maga után. Tisztában vannak ugyanis azzal a veszéllyel, amit szovjet részről az örmény kérdés újbóli felvetése jelent. (ESS).

Lindbergh epés kijelentése az amerikai közállapotokról

Nincsen már vélemény nyilvánítási szabadság az Egyesült Államokban

Newyorkból jelenti a Rador: Lindbergh ezredes az „American First” bizottság által Fortnayeaban rendezett gyűlésen beszédet mondott és bejelentette, hogy valószínűleg ez az utolsó alkalom, amikor a nyilvánosság előtt fejszólal, mert az Egyesült Államokban már nincsen véleménynyilvánítási szabadság.

— Az a kormány — amely képes arra, hogy az Egyesült Államokat a kongresszus megkérdése nélkül és a nép akarata ellenére tengeri háborúba sodorja, képes arra is, hogy megszüntesse módszereivel a szólásszabadságot.

Lindbergh ezredes kijelentette még, hogy nem beszélhet már azon barátaival, akik köztiúsztásokat töltenek be, mert attól fél, hogy azok elveszítetik állásaikat. Végül hangoztatta, hogy hazugság a beavatkozás híveinek az az állítása, mintha az amerikai nép jóváhagyná a kormányt ama intézkedéseit, amelyekkel előkészíti az Egyesült Államok háborúba lépését.

TEHÁT JÖVŐ KEDDEN ...

Washingtonból jelenti a Rador: Roosevelt elnök,

pénteken este fogadta az újságírókat és előtűk kijelentette, hogy a semlegességi törvény módosítására vonatkozólag csak a parlamenti csoportok vezetőinek jövő keddre összehívott értekezlete után hozták meg a döntést.

Hangoztatta Roosevelt, hogy az amerikai kereskedelmi hajók felfegyverzését kívánja, de eddig még nem határozta meg a „veszélyes zónákra” vonatkozó proklamáció módosítása tekintetében.

FORUM (Arad)

A szezon legszenzációsabb filmje! A 20 Century Fox legújabb felfedezettjének, a feltűnő szépségű, tekethajú, babonázószemű

LINDA DARNELL-nak Első bűn

az „Asszonyok szállodája” után második nagyszerű filmje, az

A férfi szerepeket John Payne, Rolan Young játsszák. Műsoron kívül a legújabb 8. sz. O. N. C. háborús híradó és az 522. sz. UFA-híradó.

Távlatok

LELEPLEZETT ÉLELMISZERJEGY-HAMISÍTÓK.

A párisi sajtó a feltűnést keltő hírrel lepte meg a világot, hogy Franciaországban eddig körülbelül három millió hamisított élelmiszerjegy került forgalomba. Az eddig használatos élelmiszerjegyek egyszerű nyomtatványok voltak s akadtak, akik éltek az alkalommal és hamis példányokat gyártottak belőlük. Nem százat, ezret, hanem — százezret, félmilliót. A nagystíliú szélhámosság azonban hamar kitudódott s az illetékes francia hatóságok most új élelmiszerjegyeket bocsátanak ki, különleges papíron, parányi rajzokkal ellátva, nehogy ezeket is hamisíthassák. Az új jegyek november elsején kerülnek forgalomba. A hamisítók ellen természetesen széleskörű vizsgálatot indítottak s több letartóztatás is történt már az ügyben. A hamisítók és azok büntársai úgy látszik, vérszemet kaptak attól a körülménytől, hogy a bűncselekményre kirótt büntetés eddig nem haladta túl az ötévi fegyházat. Most azonban már sokkal szigorubb eljárás indul ellenük, sok évi kényszermunka vár rájuk s ha a bíróság különösen súlyosnak találja vétségüket, halálos ítéleteket is hozhat ellenük. Csütörtökön Párisban már bíróság elé állítottak két nyomdászt, huszontkét büntársával együtt, akik május óta 150.000 hamisított kenyérgyegyet hoztak forgalomba. Egy frankért árulták darabját, de a viszonteladók nem egyszer ötven frankot is kerestek egy-egy kenyérgyegen. A büntérgyalás elé érhető figyelemmel tekint a francia közvélemény.

PORTUGÁLIA újabb csapaterősítéseket küldött az Azori-szigetekre. Az újabb portugál különítmények a Carvalho Araujo gőzös fedélzetén már el is indultak új állomáshelyükre.

KÉTEZER ÉVVEL EZELŐTT (Kr. e. 59-ben) született Pataviumban (a mai Padovában) Titus Livius római történész, aki negyven éven át foglalkozott élete főműve, Róma történetének megírásával. (Ab Urbe condita.) A kétezeréves forduló alkalmával az olasz posta emlékbélyeg-sorozatot hoz forgalomba.

HALÁLRA ÍTELT KOMMUNISTÁK. Vichyből jelenti a Rador: A német megszálló hatóságok közlése szerint a kommunista agitáció kezdete óta a mai napig a megszállott francia területen hetvenegy halálos ítéletet hoztak kommunista elemek ellen.

FRANCO tábornok egyéniségét méltatja a tengelyhatalmak sajtója abból az alkalomból, hogy október elsején volt öt éve a nemzeti Spanyolország megalakulásának. 1936 október elsején vette kezébe Franco tábornok az új Spanyolország vezetését.

PANCSOVÁN nagyszabású beszédet mondott Olesán szerb nemzetgazdasági miniszter, aki többek között az alábbiakat hangoztatta: „Nálunk teljes a vallásgyakorlat szabadsága, népi összejöveteleket tarthatunk, nemzeti lobogónk van és saját kormányunk, mely a belügyi viszonyok megszilárdításán fáradozik.” Az európai háborúval foglalkozva a szerb kormányférfi hangoztatta, hogy a tengelyhatalmak küzdelme nem pusztá háború, hanem világforradalom, melyben minden népnek sokkal nagyobb szerepe van, mint a közönséges háborúban. „Szerencsétlenségünkre szakadékbá zuhantunk, — fejezte be beszédét a miniszter, — de abba az idegen uszítás döntött bennünket. Most folytatjuk az életet; élni akarunk...”

LEÓN DEGRELLE, a vallon rexista mozgalom szellemi vezére szintén belépett a keleti frontra induló belga önkéntesek sorába. Eddig tollal és szóval küzdött a nemzeti eszmékért, most hívei élén a csatamezőn is kiáll elvéért.

A Dardanellák jelentősége és az évezredes versengés ezen tengerszorosért

A Dardanellák szorosa mostanában rendkívül sokat foglalkoztatja a világ közvéleményét. Mióta em beri történelem pereg, a legregibb időtől mostanáig, mindenkor sok tusakodás volt ezért a tengerszorosért, amely átjáró utat képez a Fekete-tengerből a Földközi-tengerbe. Fontosságát Nagy Péter orosz cár is felismerte már és azért hagyta meg állítólagos végrendeletében utódainak, hogy

a Dardanellákat mindenképpen igyekezzenek hatalmukba keríteni,

mert akkor szabad kijárásuk lesz hajóiknak a Fekete-tengerből. Ebből előbb a Boszporuszon kell átjutni a Márvány-tengerbe, amely voltaképpen csak a Fekete-tengernek egyik nagyobb öble. A Boszporusz tengerszoros huszonhét kilométer hosszú és szélessége ötszázötven és kétezerkétszáz méter között váltakozik, átlagos mélysége pedig harminc-hatvan méter. A Boszporusz európai és ázsiai oldala egyaránt igen termékeny, tele van ligetekkel és szép halmokkal. Már az ókori gazdag görögök is szívesen építették két partjára nyári villáikat. A török szultánoknak és minisztereknek üdülőhelyei és kéjlakai most is ott pompáznak a Boszporusz két oldalán.

A Boszporusz Konstantinápolytól ér véget és ott kezdődik a Márvány-tenger.

A Márvány-tenger déli részén nyílik a Dardanellák szorosa, amelynek hossza hetven kilométer, szélessége pedig két és hét kilométer között van. Mélysege olyan, hogy a legnagyobb hajók is szabadon és könnyen járhatnak rajta.

Ha a Márvány-tengerből indul el a hajó a Dardanellákra, akkor a európai parton Gallipoli városát érinti, amelyet az ókorban a görögök Kalliopolisz néven ismertek. Az ógörögök az ázsiai parton Lampsakos városát alapították, amelyet Aphrodité istenszóny egyik lakóhelye volt. Ebből a régi városból lett a mai Lapsaki. A régi görögök a Dardanellákat Helleszponosz neveztek és sok mondájuk fűződik hozzá. Ikarosz és Dedalos, akik a monda szerint tollakból készült és viasszal összeragasztott szárnyakon a magasba szálltak, éppen a Helleszponosz fölött repültek el. Számos város és falu, amelyet a Helleszponosz partján a görögök alapítottak, ma is fennáll, de eltörökösített néven szerepel. A szoros legkeskenyebb helyen az európai részen áll Akbasi-liman és az ázsiai oldalon levő Nagara földnyelv között van. Xerxes perza király annak idején ezen a helyen vetetett hidat, amelyen katonáival a görögök ellen vonult. A monda szerint Leander, a szerelmes görög ifjú ezen a helyen uszott keresztül minden éjszaka a tulsó parton lakó Herosz nevű kedveséhez. Egyik ziva taros éjjelen aztán a habok között halálát lelta. Byron, a hírneves angol költő, aki a múlt században a görög szabadságharc érdekében rengeteg anyagi áldozatot hozott, regényes hajlamainak engedve Leander példájára szinte átuszta ezen a helyen a tengerszoros. Meg is hiült alaposan. Az uszás után órákon keresztül lovagolt hideg záporban. Agynak dőlt és nemsokára meghalt.

A Nagara-foktól délre az európai és az ázsiai parton egymást követik a Dardanellavárak, amelyek arra szolgálnak, hogy a tengerszorosot megvédjék idegen hadihajóktól és megakadályozzák azok keresztülvonulását.

Nevezetesebbek ezek közül: Nagara, Kilid-ül Bahr, amelynek értelme a tenger kulcsa, Szultanje-Kaleszi és Csanak-Kaleszi. A vár körül terül el a hasonló nevű város. Ez központja a Dardanella-edények néven ismeretes fazekas készítményeknek. Legismertebbek a hosszonyaku füles korsók, melyeknek szép zöld, sárga, vagy barna mázjuk van és érdekes festés, vagy aranyozás a díszítésük. Csanak-Kaleszitől kezdve a tengerszoros már egyre inkább szélesedik. Nem messze innen van a Kum-Kale homokerőd, majd következnek a Top-Tasi és a Szeigeon hegyfokok, amelyekkel tulajdonképpen a Dardanellák szorosa megszűnik, mert ott már az Egei-tenger kezdődik. A Top-Tasi és Szeigeon fokok között síkság terül el. Ott ömlik a tengerbe a Szakamander — a görögök alatt Mandere — folyó, ennek a torkolatában valamikor

horgonyt vetettek azok a görög hajók, amelyek a Trója ostromára hozott görög hadakat hozták. A síkságon táboroztak a görögök és ott emelkedtek sátraik. Ott mutogatnak egy kerek dombot, amelynek Proteszilaosz sirja a neve. Proteszilaosz volt az első görög katona, aki a hajóról partra ugrott, ahol egyedül szállott szembe nagyobb trójai csapattal és hősi halált halt. A Dardanellák legutolsó déli erődje a Szedd-il-Bahr-Kaleszi, vagyis erősség a tenger gátján. A vár világító tornya éjszakán messzire bevilágítja a szorosnak még tuloldali partját is.

Lehetetlen, hogy a megvilágított vizen még a legviharosabb éjjelen is észrevétlenül tudjon valamely hajó keresztülmenni.

1841-ben, tehát éppen most száz éve, öt nagyhatalom szerződést kötött a török portával és abban állapodtak meg, hogy idegen — vagyis nem török — hadihajó csakis a török kormány előzetes engedelmével mehet keresztül a Dardanellák szorosán. Ez volt az első Dardanella-egyezmény, amelyet a krími háború után, amelyben a Törökország segítségére sietett hatalmak Oroszországot megverték, az 1856-ik párisi békében felújítottak. 1871-ben a Dardanella-egyezséget Londonban módosították, az 1878-iki berlini békében pedig ismét jóváhagyták.

A vitamin-kutatás újabb csodái

A vér őrzője a K-vitamin lett

Fritz Koller svájci tudósna a K-vitaminról szóló új könyve beszámol a legújabb, rendkívül érdekes és nagyjelentőségű eredményekről.

Tudományos körökben sok vita folyt a kérdésről, miért nem alvad meg a vér az érfalon belül, viszont minden külső beavatkozás nélkül is azonnal megalvad, ha a sebfelületre jut. Ilyen módon még nagyobb vérzések is maguktól szűnnek meg. Kísérletek megfajították ezt a rejtélyt. Ha olajos falu üvegedénybe fognak fel vért, az nem alvad meg akkor sem, ha olajos üvegpálcát dugnak belé, de azonnal megalvad, ha papíreléiket tartunk beléje. A megalvás tehát sima felületen — amilyen az erek belhártyája is — nem következik be, csakis akkor, ha a vér érdes felülettel érintkezik.

Lassankint ismeretessé váltak pontosabb részletek is. A megalvadáshoz szükséges, hogy a vérben levő thrombin és fibrin egymással vegyüljön. Ezeket végleges alakjukban a keringő vér azonban nem tartalmazza, csakis az egyes előfokokat: a prothrombint, a fibrinogént és a thrombokinaset (thrombinmozgató). Voltaképpen az utóbbi az, amely sima falon tovasiklik, az érdes területen azonnal tettekrész, akár a megdörzsölt gyufa. Ő változtatja azután át a prothrombint thrombinná s ezzel megindítja a vér megalvadását.

A természet itt oly elővigyázattal jár el, mint az a kiránduló, aki teázni szándékozik. Az sem indul el mindjárt hazulról égő szeszlámpával, hanem gondosan helyezi el táskájában külön a szeszt, a főzőedényt, a gyufát és csak ott hozza ezeket működésbe, ahol azt helyénvalónak tartja. Most megérthetjük azt is, hogy olykor, főleg műtétek után, vérrög képződik már valamelyik ér belsejében is, ami az elég veszedelmes thrombosishoz és emboliához vezet. Ilyenkor az ér belhártyája elvesztette a simaságát és érdes lett. Ez olyan, mint amikor a kirándulónak valami okból már a málhában gyulladt volna meg a gyufája. A vérzékenységben szenvedőknél pedig hiányzik egyik alkatrész (rendesen a prothrombin), ezért nem kaphatják meg az olykor életmentő vérmegalvadását éppoly kevéssé, mint a kiránduló a teáját, ha a gyufa véletlenül otthon maradt.

Kiderült az is, hogy a prothrombint a szervezet ezermestere — a máj — készíti. És itt kapcsolódott be a korszerű kutatás. Tizenkét év előtt, 1929-ben észlelte Dam dán fiziológus, hogy túlfőtt eledellel táplált kísérleti állatoknál már két hét múltán az izmokban és belső szervekben egyre erősbödő vérzések támadnak, amelyek friss növényekkel, disznómájjal való etetésre csakhamar visszaféjődtek. Vizsgálatai kimutatták, hogy a vérzékenységet prothrombinhiány okozta, a gyógyító tényező viszont egy újfajta vitamin, amelyet K (koagulációs vagyis alvasztó) vitamin-nak nevezett el. A máj tehát csak akkor tud prothrombint készíteni, ha elegendő K-vitamin áll rendelkezésére.

Visszacsatolási kölcsönt jegyezni:

köteleesség!

Szovjetország és vele a szövetséges Anglia, nemkülönben a velük érző Amerika, most attól tart, hogy Németország esetleg engedélyt kap a török kormánytól arra, hogy hadihajóit a Dardanellákon keresztül a Fekete-tengerre küldi, ami további végzetes csapás lenne a vörös szovjeturalomra. Anglia és Amerika Szovjetországgal együtt mindent elkövetnek, hogy Törökországot a maguk részére megnyerjék. A Dardanellákon keresztül szeretnének a szovjetnek nemcsak katonát, hanem hadianyagot és egyéb szükségleti cikkeket szállítani.

Azonban a török köztársaság erről nem akar tudni

és nem ad hitelt sem Churchill, sem Roosevelt, legkevésbé Sztalin csábitásainak.

Kolum Bácsi

Most lázas kutatás indult meg a K-vitamin körül. Kiderült, hogy csaknem minden friss növényrész (levellek, gumók, gyümölcsök) bőven tartalmazza, állati tápszerek közül pedig leginkább a disznómáj és a tojássárgája. Legbőségesebb szállítónak pedig — általános meglepetésre — egy bacillus bizonyult. A bacillus coli, amely megszámlálhatatlan sokaságban él a vastagbélben és amelyről eddig azt hittük, hogy teljesen jelentéktelen élősz. Most bebizonyosodott, hogy csak úgy ontja a K-vitamint. A legdusabb növényrészeknek gramja 800 egységet szolgáltat, a coli bacillustenyészetnek ugyanoly mennyisége pedig 200.000 egységet.

Közelfekvő volt most a kérdés, hogy a K-vitaminak ily bő forrása mellett, miért jelentkeznek mégis elég gyakran zavarok a vér megalvadására körül? Ennek is megtalálták az okát. Ez a vitamin ugyanis vízben nem oldódik, csakis zsírokban, azok emésztéséhez pedig az epe elengedhetetlen. Ha most a máj valamely betegség folytán kevés epét készít, vagy az epe lefolyása például kő miatt akadályozott, akkor a K-vitamin el sem juthat a májba és akár-mennyi volna is belőle az emésztő csatornában, előáll a prothrombinhiány.

Van azután tényleges K-vitamin hiány is. Francóni, a zürichi gyermekklinika vezetője, évek hosszu során át foglalkozott a csecsemőkori vérzékenységgel. Figyelmét felkeltette, hogy a Dam kísérleti állatainál leirt vérzések sokban hasonlítanak azokhoz, amelyeket vérzékeny csecsemőknél észlelt. Vizsgálatok hosszu sora derítette ki azt a meglepő tény, hogy az újszülött vére alig tartalmaz prothrombint — csak körülbelül egy hét múltán éri el a rendes mennyiséget. Ez arra vezethető vissza, hogy újszülöttnél egyrészt a májműködés még gyenge — amit az ilyenkor gyakori sárgaság is mutat — másrészt az egyedüli táplálékban, a tejben kevés a K-vitamin, a bélrendszer pedig eleinte csaknem baktériummentes.

Ha említésre méltóak is ezek az elméleti haladások, magát a gyógyítást nem igen vitték előbbre. Mindez azonban egycsapásra megváltozott, amikor 1939-ben Karver zürichi Nobel-díjas tanár, megállapította a K-vitamin vegyi képletét. Mesterséges előállítás is sikerült, sőt még egy oly alakulata is, amely nem zsírban, hanem vízben oldódik. Ezzel ki van kapcsolva a körülményes epefelszivódás és a K-vitamint el lehet juttatni a májba egyszerű befecskendezések és tabletták útján. Fanconi azóta vérző csecsemőknél valóságos csodakurákat végzett és a felnőttek súlyos vérzései is kitűnően befolyásolhatók.

Ez a legújabb felfedezés még sok további sikerrel biztat, másrészt vigasztaló maga az a tudat is, hogy az embertársaink egészségét és boldogulását célzó tudományos haladás a mostani világégés közepette sem szünetel.

Üszikabátokat, ruhákat fest, tisztít

KNAPP

modernül berendezett vállalat

VRAD, Str. Brătianu 2-4 sz. (Minerita-palota), Episcopul Radu 10 sz. nr.

REZA SAH PAHLEVI

Talán még korai a világháború utáni idők ezen egyik legérdekesebb személyiségéről nekrológot írni, azonban bizonyára érdemes most, hogy trónjáról legidősebb fia javára lemondott, egy visszaspillantást vetni működésére, azon időponttól kezdve, hogy 20 évvel ezelőtt, mint egy katonai államcsíny részese és katonai vezetője, a régi Perzsia hadügyminiszteri székébe került, hogy onnan két évvel később miniszterelnök, majd ujabban két évvel később Perzsia uralkodója legyen.

A világháború végén Perzsia kis részben szovjetország, nagyobb részben angol megszállás alatt állt és csupán egy kis középső része volt annyira-amennyire szuverén állam.

Reza Khán Pahlevi még, mint hadügyminiszter, életének első és legfontosabb feladatát abban látta, hogy megfelelő önálló hadsereg szervezésével módot adjon hazájának arra, hogy a megszálló seregektől megszabaduljon és önálló, független állami életet éljen.

E törekvését teljes siker koronázta és csupán az új világháború semmisítette meg mindazt, amit 20 éven át a cél érdekében alkotott. Ez

Az új perzsa állam felépítése

Reza Sah Pahlevi emberfeletti energiával mind a két akadályt egy majdnem csodával határos rövid idő alatt leküzdötte.

Majdnem a semmiből létesített egy új, hatalmas bürokráciát, amely jelentékeny részben külföldön kiképzett szakemberekből áll, amelyek hívatta voltak a kiképzésük időtartama alatt őket helyettesítő külföldi szakemberek helyét elfoglalni.

E bürokrácia munkaidejét ő szabta és ellenőrizte, nem riadván vissza a sajátkezűleg osztogatott testi fenytéstől sem. A régi Perzsiában az évek kerekén a fele ünnep- és gyásznapokból állt, ezeket, kivéve a vallási szempontból legfontosabbakat, eltörölte és így az iráni munkaév legalább annyi munkanaphóból áll, mint bármely európai államé.

Ezzel egyidejűleg az állambiztonság egyensúlyát is rendbehozta. Mindenekelőtt önhatalmulag felbontotta az angol társasággal az elődje által kötött szerződést és ennél lényegesebben kedvezőbbet kötött.

Új gazdasági politika

Egy további vizsás helyzetben igyekezett ezek után radikálisan segíteni. Irán bőségesen termeli és termelheti a legfontosabb ruházatközi nyersanyagokat: a pamutot, gyapjút, selymet, bőrt. Ezeket a nyersanyagokat először Európába kellett exportálni, hogy azután a kész termékeket drága áron visszavásárolják.

Igy már uralomra jutása elején tervbevette a nyersanyagok termelésének legalább az iráni belső szükséglet fedezéséig, de lehetőleg ezen messze túlhaladó fokozását és egyuttal a feldolgozásra szükséges gyárak létesítését. Az előbbi azonnal megindulhatott, míg az utóbbi csupán akkor, mikor megfelelő szakemberek rendelkezésre állása legalább is már kilátásba volt vehető. E körülménynek, hogy a felfokozott iráni termelés értékesítése csupán export által volt elérhető, az a megbecsülhetetlen előnye volt iráni szempontból, hogy

az eddig teljesen repszódkusan termelt iráni nyersanyagokat márka-cikkékké alakították át,

hogy a világpiacon értékesíthetők legyenek. Ez igen jelentékeny részben sikerült is.

Tea, cukor, fegyver, lőszer...

Egy további lépés volt a legnagyobb iráni fogyasztási cikknek, teának és cukornak a belföldön való termelése. Az előbbi már a régi rezsim alatt kezdetleges stádiumban volt és a Lahedzsan tartományban termelt tea megfelelő minőségű is. Ezt a termelést sikerült igen nagy mértékben felfokozni. Ami a cukrot illeti, a régi Perzsiának két cukorgyára volt, amely azonban működését már régen beszüntette. Reza Sah Pahlevi még uralkodásának elején hat új cukorgyárat építtetett és ugyanakkor bevezette a cukorrépa-termelést is. Ennek az energikus lépésnek azonban természetesen bizonyos hátrányai is mutatkoztak, mert volt olyan vidék, melyen cukorgyár létesült, azonban cukorrépa az egész környéken nem volt termelhető, így utólag a már egész kész cukorgyárat más vidékre kellett áthelyezni.

Mivel a hadseregnek természetesen fegyverekre és lőszerre van szüksége, már régen felvetődött egy önálló ágyu-, fegyver- és lőszergyár létesí-

életének nagy tragikumát.

Mivel önálló hadsereg fejlesztéséhez elsősorban pénzre van szükség, legelső feladata volt, hogy az állam pénzügyi egyensúlyát rendbehozza. Ez Perzsia gazdag természeti kincsei mellett nem volt túl nehéz feladat, azonban tekintetbe kellett vennie, hogy a természeti kincsek legfontosabbika idegen kézen volt, míg a többiek kihasználása előjából még a legelőnyösebb kezdeményező lépések sem történtek a régi uralom alatt. További nehézséget jelentett az a körülmény, hogy

a régi rezsim alatt csupán a dinasztia és annak törvényes és törvénytelen leszármazottai képezték egy felső uralkodó réteget, amely nem ismer más érdeket, mint a saját anyagi érvényesülését és így idegenkedett attól, hogy megfelelő, rajta kívülálló munkásokat képezzen ki, nehogy azok esetleg ellene fordulhassanak.

Ennek következtében részben a munkaerő teljes hiánya, részben pedig a munkátlanokra hajló keleti alaptermészet volt az új Perzsia, vagyis ahogy 1935 óta nevén nevezik: Irán felépítésének legnagyobb akadályai.

tésének, valamint ezzel kapcsolatos vas- és hengermű gondolata. Ennek megvalósítása azonban pénzügyi okok folytán erősen késlett és csak egy hosszulejárati árukölcsön útján volt megvalósítható.

A transzuráni vasut

Az átmeneti időre, vagyis addig, amíg Irán legalább jelentékeny részben önelláthatóvá válhat, az állam kimondta a külkereskedelmi monopóliumot, amelyet az e célból alakított monopol társaságok révén gyakorol. Ezek kezében volt kevés kivétellel a teljes export és import, bár különösen az elején és a végén a lebonnyoltás céljából magángazdasági segítséget is vettek igénybe.

A legnagyobb iráni import a pamutáru, amellet, hogy a normális vámon kívül még száz százalék monopol-illeték is terhelte, olcsóbb volt Iránban, mint bárhol másutt a világon.

Ezek az illetékek is jelentékeny állami bevételi források voltak és nagy részben szintén a hadsereg fejlesztésére fordították.

Egész külön fejezet Irán történetében a transzuráni vasut létesítése, amelyik a Kaspitengert köti össze a Perzsa-öböllel és amelynek még építésben levő szárnyvonalai nyugat felé a török határig, kelet felé pedig majdnem az afgán határig fognak elérni.

A vasutnak nem óhajtottak katonai jelentőséget adni, ennek célja kizárólag gazdasági volt, elsősorban az iráni termékeknek a szállítása. A vasutat Irán kizárólag saját pénzügyi eszközeivel építette és ahhoz semmiféle külföldi hitelt nem vett igénybe. A pénzt egy különleges, teára és cukorra kirótt fogyasztási adó szolgáltatta.

Az iparosítás természetesen nem állt meg az előbb említett fontosabb iparágaknál, hanem kiterjedt az ipari termelés minden terére, bár a többi cikk, mint például palack- és üvegyáru, porcellán, szappan és gyertya, stb. az iráni gazdasági élet szempontjából alárendeltebb jellegű.

Modern műveltség

— modern egészségvédelem

Egészen rendkívüli jelentőségű az új Irán fejlődése kulturális szempontból. Elemi iskolák száza, igen számos középiskola és a teheráni egyetem gondoskodnak az iráni nemzedék megfelelő kiképzéséről.

A higiénia terén is korszakalkotó változások történtek, amennyiben a csecsemőhalandóságot, amelyik a régi Perzsiában 90%-ot tett ki, sikerült ennek egy töredékére lecsökkenteni.

Egy Teheránban létesített Pasteur-intézet gondoskodik az országban fellépő betegségek — elsősorban tifusz — gyógyításához és megelőzéséhez szükséges szérumok gyártásáról. Kórházak is létesültek, ahol természetesen az uralkodó gondolatmenetnek megfelelően a legszebbek és legmodernebbek a katonai kórházak.

Miért nem lett Irán köztársaság?

Egészen különösen érdekes és jellemző az új Irán viszonya a valláshoz. Ugyanis ellentétben Kemal Atatürk Törökországával, amely az új Iránnal sok minden kérdésben mintaképp szolgál és amely

a vallással éles ellentétben áll. Reza Sah Pahlevi, akinek céljai elérésére a papságra szüksége volt, ezzel annyira, amennyire barátságos viszonyt tartott fenn, aminek eredményeképpen el kellett, hogy térjen eredeti tervétől, hogy perzsa köztársaságot teremtsen és így a régi hagyományokhoz megfelelőleg elvállalta — állítólag nagyon akarata ellenére — az örökös uralkodói címet. Ennek különös aktualitást ad az, hogy most ezen örökös uralkodói jogáról legidősebb fia javára lemondott.

Játék a mérfölddel

Boldogemlékezteti Jezsovics Károly, a selmecbányai liceum egykori igazgatója és természettudományi tanára mondogta egyszer:

— Fiuk, játszunk a mérfölddel!

Persze, csak amolyan eszményi játékra gondolt, amely arra szolgált, hogy az embernek kézzel fogható fogalma legyen a mérfölddel kapcsolatos terjedelmekről.

Mennyi egy mérföld? Hét kilométer. Egy kilométer ezer méter, tehát a mérföld hétezer méter. Min? ut nem is nagy távolság. Kényelmes sétával járva két óra sem kell hozzá, hogy egy mérföldnyi utat megtegyünk.

Mint hosszúság tehát a mérföld nem nagyon imponáló, de mint magasság már igen.

Ha meztláb állunk a sima padlóra, talpunk hajlása és a parkett közé alig fér bele a ceruzánk. Azonban próbáljunk elképzelni olyan nagy óriást, akinek magassága a sarkától a fejbubájáig egy mérföld. Ennek talphomorulata alá állíthatnánk a párisi Eiffeltornyot és nem is kellene attól tartanunk, hogy a torony csúcsa megcsiklandozza az óriás talpát. Ha egymás fölé helyeznénk az összes egyiptomi piramisokat, azok az óriásnak mindössze a csipőjéig érnének föl.

A négyszögmérföld minden oldalra egy mérföldnyi. A négyszögmérföld negyvenkilenc négyszögmérföld. Ha egy négyszögmérföldet kirakunk téglával az a Föld arányaihoz mérten még nem valami nagy terület és emberi elmével is könnyen elképzelhető. Ha azonban a négyszögmérföldre lefektetett sok téglát falként egyenesen fölállítjuk Keletről Nyugat felé haladó irányban, akkor annak, a természetudósok szerint igen jelentős befolyása volna a faltól Északra és Délre húzódó területek éghajlatára. A mérföldnyi széles és ugyanannyi magas fal annyira megváltoztatná a légáramlatok szabad mozgását, hogy a fal északi oldalán állandóan zord, a déli oldalon pedig állandóan kellemes tavaszi idő lenne.

De még elképesztőbb eredményekre jutunk, ha elgondolunk olyan nagy látát, amelynek minden oldala egy négyszögmérföld. Bernstein német természetbúvár kiszámította, hogyha Berlin, Róma, Páris, London, Newyork, Washington, Moszkva, Bucuresti, Budapest, Tokió, Kairó, Peking, Melbourne és a világ többi nagy városainak valamennyi épületét lebontanák és azok anyagát beleraknák a ládába, az alig a feléig telne meg. Ha ráadásul az összes falusi és szétszórtan álló épületek anyagát is behelyeznénk, az sem volna nagyon észrevehető. Ha aztán valaki összegyűjtené a világ összes gépeinek, hajóinak, vasutainak és szerszámainak anyagát és belerakná a mérföldes méretű ládába, az alig néhány méternyire emelkedne az összes házak anyagának szintje fölé. Hogy ezt jobban el tudjuk képzelni, a tudós kiszámította, hogy az Eiffel-torony vasanyaga, melyet ha beolvasztanánk, csak olyan kockát adna, amelynek élei nem volnának egészen tíz métersek.

Ha a négyszögmérföldes ládába az összes épületek és gépek meg berendezések anyaga fölé három méternyi magas és egymástól deszkapallóval elválasztott emeletet létesítenénk, mindössze tíz olyan emeletre volna szükség, hogy a Földön élő valamennyi embert egymás mellé állítva elhelyezhessük. Még mindig maradna hely néhány eljövendő nemzedék számára.

Íme, ez a játék a mérfölddel. A képzelet még jobban belefárad, mint a kisgyermek a maga ártatlan játékába.

Amateur-lényképeket
Nagyításokat
Reprodukciókat
készít

FOTO STUDIO
ENGEL ENDRE

Timisoara 1, Piața Libertății 4. Tel. 34 30

Aubermann Péter (Timisoara)

A németországi nagy városok sorában Nürnberg a szellem dajkája és a jólét mintaképe volt évszázadokon át

Már több külföldi „képeslapot” mutattam be a Déli Hírlap olvasóinak. Utípodgyászomból ezuttal egy vastag, díszkötésű albumot szedek elő és amint lapozgatok benne,

a német birodalom nagy városainak valóságos díszmenete sorakozik fel benne.

Felvonul a patinás Nürnberg, amely hegyes szögben ég felé meredő tetejű, keskeny házával a legműveltebbben őrizte meg középkori jellegét, az előkelő München, pompás kiállító csarnokaival, az erdőkoszorúzott Stuttgart; Mainz, Gutenberg szülővárosa; a kies fekvésű Coblenz, a vallásos és gazdag Köln, a lázasmunkájú Düsseldorf, a történelmi jelentőségű Münster, a milliós lakosu Hamburg, kikötőjének árbóceerdejével, impozáns kontorházával; majd Berlin, az ország szíve-velke, a német sors, az európai jövő nagy kovácsműhelye. Sok szép kép következik még: Lipcse, a nagy könyvkiadó és nemzetközi mintavásárok városa; a Zwingerre büszke Drezda, majd az osztrák városok: Innsbruck, ahol a magas hegyek éles csúcsait beleszurják a kék égbe, a szabadteri játékaival ismert Salzburg és végül az annyira ismert s mégis elményekben meg hangulatokban kiaknázhatatlan jó öreg Bécs.

A szociológusok azt hangoztatják, hogy a nagy metropolisok közhinájában elsorvad a friss, egészséges népi erő, melegágyal a nyomornak és

A német nemzet egyik leggazdagabb gyűjteménye

Elhagyva a homokkőből épített, rótszinű modern pályaudvart, nekivágok a régi utcáknak, hogy szállást keressék. Dicső elődöm több nevezetes vendégfogadót említi még utínaplójában, köztük a Vadember, az Arany Lud, az Hársfa és az Fejér ló címűket. Ezek közül persze egyre sem tudtam rábukkanni, azt azonban egyértelműleg meg kell velem állapítanom, hogy a szállodaár költség nálam sem tett ki sokat. Ő a Fejér lóban volt, az ebédért meg vacsoráért 22 batzot, azaz 132 pénzt fizetett, én meg csak 4 márkát.

Délután nyakamba kerítem a város forgalmas utcáit. Bizony nem könnyű dolog itt az utca egyik oldaláról átvágni a másikra. Az utat gyakran elsorompózza a kerékpárosok végelethatalatlan libasora. A nürnbergi atyafiak váltig ajánlották a Germanisches Museum megtekintését. Nem bántam meg, mert megcsodálhattam a német művészet és kulturtörténelem egyik leggazdagabb gyűjteményét. De mit ödöngni a nehéz szagú muzeumokban? Hát micsoda maga a város, ha nem muzeum. amit a lovagok korából felejtettek itt a modern ember számára.

A csúszos házak, díszes, chörleinnek nevezett erkélyekkel, toronyszerű kiugrással, az andalítóan romantikus zeg-zugos utcáik rejtelmes, misztikus téglkörbe burkolják ezt a várost.

Aki feltalálta az első zsebórát

Az óráról jut eszembe, hogy Nürnbergben találta fel 1500-ban Hele Péter uram a zsebórát, amit otromba formája miatt nürnbergi tojásnak kereszteltek el. Amint később a róla szóló filmben is láttam, Hele uram ugyancsak sokat szöszmötölt és pepeselt ezen a tojáson. Bájos feleségét teljesen elhanyagolta, nem csoda, ha a kétségbeesés fekete hollója megsattogtatta szárnyát fölötte. Pedig Hele uram jó ember volt, munkaszenvédélye azonban teljesen leláncolta és nem engedte, hogy mással törődjék.

Addig dolgozott, míg egy szép napon üsz-szeállította az első zsebóra szerkezetét.

A napóra már nem volt jó, hisz csak nappal és szép időben lehetett használni. A vizitórának az volt a baja, hogy télen befagyott. Még valamivel többet ért a homokóra. Hele idejében már évszázadok óta ismert volt az ezeknél is tökéletesebb, ütő és ingaóra. Hele mester azonban hordozható órát akart mindenáron megszerkeszteni. Sikertörténeti. Ma házában a zsebóra gyártása virágzó parára lett, különösen Szászországban és Thüringiában.

tömegsírjai az erkölcsnek. A város-koLOSSzusok koptott aszfaltjából valóban nem nőhetnek ki sudaras fenyeők, de azt mégis el kell ismerni, hogy a szellemi élet, a tudomány és művészet csak a városban bontakozhatik ki igazán a maga teljességében.

Itt van például németországi utunk első állomása: Nürnberg. Ez a város már a középkorban a szellem dajkája, a jólét mintaképe volt. Egy régi magyar utazó, aki ezelőtt 300 évvel látogatta meg a várost, így jellemzi jelentőségét: „Nürnberg nevezetes és minden körülmények között híres-neves város sok okokért. 1) Mert mivel hogy nem igen rég kezdetét, ki még 400 esztendő nem töltött, majd hihetetlen dolognak itélné ember, hogy valamely város ily rövid idő alatt ily állapotra juthatna. 2) Mert épületeivel és nagy kőházainak szépségével meghaladta az egész Németországnak minden városát. 3) Mert gazdagságával az kereskedőkhöz képest alig találhatik Amszterdamban, Genován, Vencencén, Londonon kívül egész Európában hozzá hasonlót. Mert az belpoklosoknak megtisztulása avagy inkább csak megismerése öbenne vagyon, ahonnan minden aféle tisztátalanok bizonyos időben felmennek és magokat arra választott doctoroknak megmutatták az Sz. Lőrinc templomában. 4) Mert azt mondgyák felőle, hogy az város nemcsak Németországnak, hanem az egész Európának is kellő közepette építettet.”

Sok szerelmes, bus történetről tudnak itt regét. A „virágrendért” versengő dalnokok nótái mintha még itt szongnának-bongnának körülöttünk, mintha még nem is volna olyan rég, amikor a festői viseletű medvetalpas boeskorban járó daliák lejtettek itt végig a szemérmes, lesütött szemű szőke leányzókkal.

Bekukkintunk néhány szép templomba. Az én magyar krónikásom ezekről ezt mondja: „Ez városnak nagy öreg templomai vadnak, de mind setétek.” A katolikus Frauenkircheről azt tartja a monda, hogy századokkal ezelőtt az oltár előtt meghalt egy fiatal menyasszony esküvés közben s ennek szelleme mindig visszajár, s ezért a „fehér menyasszonyért” minden esküvőpárnak imádkoznia kell, mert külföldben nem lesz élete boldog.

Mindenszentek éjszakáján összegyűlnek itt a holt lelkek és orgona-bugástól kísért bánatos, szivertépő énekük kihallatszik az utcára.

A templom egyik erkélye felett látható a régi óra. Délben pont tizenkettőkor zenélni kezd az óramű. Az óralap alatt ülő két hírnök, ha itt az óra, feláll és belefúj a rézkürtjébe, mire megjelenik a császár. Kezével tiszteleg a város felé, a mellékajton pedig kilép a hét választófejedelem teljes díszben és üdvözlök a császárt.

Hej, ha látná hová fejlődött azóta az a csámpás nürnbergi tojás! Bizony alig tudná megállni, hogy egyet ne pattintson az újjával annak az enniválóan írónk-pírónkó szerkezetű csópp kis Babszem Jankó órácska láttán, amely mai hölgyeink karját ékesíti. Nürnberg legnagyobb és legszebb temploma a St. Lorenzkirche.

Horvátországban felülvizsgálják a volt jugoszláv vezető politikai helyzetét

Zágrábi jelentés szerint Pavelics Ante dr. horvát államvezető törvényrendeletet adott ki. Eszerint felülvizsgálják, illetőleg lefoglalják királyság idején felülvizsgálják, illetőleg lefoglalják azokat a vagyontokat, amelyekhez tulajdonosaik az egykori jugoszláv királyság idején vezető politikai helyen jutottak, vagy amelyeket úgy szereztek, hogy családi vagy politikai kapcsolataikat kijárásokra használták fel. Al-

A portálé feletti finom esipkézetű kőrözsza a templom keblére tüzött legszebb ékesség.

Művésziesen ötletes St. Sebaldus sirja is. A mester, a híres Péter Vischer esigaháton és delfinek nyugvó kupolás baldachint faragott a szent ereklyéit magában foglaló ezüst koporsó fölé. Meg kell említenünk még az utcákon látható díszes kutakat. A régi magyar utazó szintén említi egy „drágalatos esatornakutat, amely egy négysegű piacon vagyon.” „Az víz — írja — sok helyen jó ki beőle, de akkor mikor az ember meríteni akar, egyébkor ki nem jó, hanem csak megmutattya magát és viszontag a földbe megyen bé...” Mindjárt a Lorenz templom közelében látható a bronzfigurás „erények kutja.” A Frauenkirche mögötti téren a híres Gänsemänchen, a Hitler-téren pedig a piramis alakú „schöne Brunnen.”

A cipőfoltzó rimfaragó házában, aki hétezer verset gyártott

Levizitelek a mókás és fáradhatatlan Hans Sacks poéta házában is.

Tisztes polgári foglalkozása, a cipőfoltzás, nem akadályozta meg abban, hogy a verseket ezrével gyártsa.

Azt mondják róla, hogy esodálatos olvasottsággal rendelkezett. Hétezer költeménye anyagát minden idők népe és története szolgáltatta. Egyesek szerint egyebet sem tett, mint, amit olvasott, azt költői köntösbe öltöztette. Ellenfelei rimesiszóló versszönglörnek esufolták, amojan közönséges hivatalnoknak a polgári társadalom „költészeti resortjában”, aki megrendelésre hához szállít mindenféle stílusdekorációt. Ha nem is volt a szerelem tülkősa, vagy érzékeny lírai költő, aki minden tüszurásból okot kovacsol, hogy fájdalmát elpanaszolja, azt alig lehet tőle elvitatni, hogy korára igen nagy hatást gyakorolt. Ha az általa felhasználított anyag nem is volt eredeti, eredeti volt annak beállítás és feldolgozása. Az ő humoros, szelíden irónkus és kutató írásaival kétségtelenül nagy szolgálatot tett olvasóinak.

A nürnbergi mesterdalnokoknak, akik a szerszámaik mellett a lantot és a pennát is a kezükbe vették, ő a koronázatlan királya.

A várost összejáró sétáim során ráakadtam Dürer szobrára. Ez a zseniális, bajor Leonardo da Vinci festő, fa- és rézmetsző, építész és szobrász volt egy személyben. Alkotásával már más városokban is találkoztam. Sétánkat a vár megtekintésével fejezzük be. A valamikor patakokban folyó vér helyén buján zöldel a pázsit és az egykor láncoz, szakállas golyóktól tépett várfalat szelíden öleli át a kedves futórözsza. Szemünkbe ötlenek a régi korok egyéb emlékei: a kőzókamrák. Aki valaha megkóstolta a „nászágyat”, a „koszorút”, a „szószéket”, annak bőre repedt, csontja hasadt és úgy vallott, mint a karikacsapás. A vár fokáról messzire ellátni a város háztetői fölé. Itt is — ott is gyárkémények merednek az ég felé. Nürnberg lakói ma is furó-faragó emberek.

Tömérdek gyár van itt, amelyben a kedvesen bájos dísz tárgyakat, játékokat készítenek, amelyek szerte a világon mint nürnbergi díszműárak ismeretesek.

Még távolabb, egészen a város szélén terül el a nyolc kilométeres aréna, amelyen 1933 óta minden évben megtartják a nemzeti szocialista pártnapokat. A Harmadik Birodalom politikai és művészi törekvései itt monumentális arányokban szoktak megnyilvánulni.

IGY ÉL A SZOVJETFALU!...

Akik nem dolgoztak a kolhozban, nem kaptak földet — Elképzélhetetlen a szegénység és a nyomor

Valahol Keleten, szeptember vége.

— Hány évig volt Szibériában?
— Hét évig.
— Jól! Maga lesz a bíró.
— Hát maga hány évet ült mint politikai golyó?

— Négy évet, Pán.

— Maga a kisbíró!

A parasztek beleegyezően bölintanak, amikor a német tiszt kijelöli az új előjárásokat. Természetesen tartják, hogy

megváltozott a politikai megbízhatóság fogalma.

Délután feleségeikkel és leányaikkal már mind ott vannak az iskola körül és lapátolják a homokot. A méteres sárral borított utat járhatóvá kell tenni. Köztük tevékenykedik a falu fiatal tanítónője is.

A régi és új világ

Egy rokkant asztalos házában kaptam szállást. A kicsomagolásnál az egész család buzgón segített. Buzgalmuknak természetesen kíváncsiság volt a forrása.

Minden egyes ruhadarabomat, az evőeszközöket és írószereket is alaposan átvizsgálták.

Egy-egy darab fölött valóságos vita fejlődött ki közöttünk. Ilyenkor a lármát csak úgy tudtam lecsillapítani, hogy az ismeretlen szerszám használatát szemléletesen bemutattam. Bemutatómat rendszerint a csodálkozó és indulatszavainak egész skálája követte.

A jótétért jót várj közmondást új házigazdám nem hazudtolta meg. Ők is készséggel álltak rendelkezésemre, ha kíváncsiságom kielégítéséről volt szó. Nem tudtam olyan kérdést feltenni, hogy indiszkrétnek találták volna.

A háztulajdonos, Leontin Csutnovec, valamikor paraszt volt, most asztalos. A ház csupán egy istállóhelyiségből, egy konyhának is szolgáló lakó-

Primitív butorállomány

— Hol van a fia? — kértem az asztalost.
— Három hónappal ezelőtt bevonult a páncélosokhoz. Ezelőtt traktorvezető volt a kolhozban. Ő volt a család tulajdonképpeni kenyérkeresője és szántás, aratás idején normánként 25 rubelét kapott.

A mezei munkát ugyanis normák szerint fizetik. Egy norma három hektárnak felel meg. Ha az idő és talaj kedvező volt, egy nap alatt a fia 5–6 hektárt is felszántott, tehát elég jól keresett. Télen azért még a szükséges javítási munkákat is el kellett végeznie — 50 rubelért — ezenkívül nem volt rendes kereset.

Leontin a nihilizmus minden fokát átért orosz mosolyával nézi, amint felesége a lakás butorállományát felszámolja.

Nem nehéz munka: egy asztal, két pad, egy faliszekrény üres üvegkeretekkel és a kemence mellett egy házilag készült ágy fej- és lábrésze. Hogy

Az egyetlen csészét magával vitte a katonafiu

A különös epizód után most már kíváncsi vagyok, hogy vajon mennyi edénye is lehet a háziasszonyoknak. Vanka gyorsan fel tudja sorolni: egy serpenyő, egy reszelő, egy petróleumlámpa cillinder nélkül, három üveg, két pohár, egy kétrubelles kés, két bádogszece, három vasfazék, amelyeket hosszú nyélen kell a kemencébe betolni, három egész és egy éppen ilyen gonddal őrzött féltányér, egy sötétő-edény, elődöm hagyatékaképpen három üres konzervdoboz.

Az egyetlen csészét a katonafiu magával vitte.

Ha megemlítjük még a falon függő piszkos paprikaszákokat és a házigyártmányú fonalgombolyagot, mindent felszámoltunk, ami a szobában csak található.

Később volt alkalmam megállapítani, hogy ugyanez a szegénység uralkodik a falu minden házában.

A konyhaedények száma mindenütt két-három tányér és agyagedény között ingadozik.

Az egész falu magafaragott fakanalakat használ.

Agy csak itt-ott található, szénával megtömve, a szűrt mártogatásos rütlasztigszámba megy, ruhás szekrényre senkinek sincsen.

Feltűnő jelenség. Nem azért, mintha feltűnően viselkednék, hanem azért, mert

a félelpon kívül még harisnyája is van.

Egy szovjetfaluban nem mindennapi eset! Sőt a nagy időkre való tekintettel még valami olesó parfümmel is behintette magát. Valamelyik városi szakszervezeti elárusítóhelyen vásárolta és nem tartja a lapátolással összeegyeztethetőnek.

Az ágyudörgés már régen nem hallatszik ide, a repülőközlekedés azonban még mindig igen élénk és ez nyugtalanítja őket.

De minden oldalról megnyugtatót hallanak, hogy nem kell már félniük a politikai biztosok visszatérésétől, hogy végre is

kezdenek beilleszkedni az új rendbe és lassan hozzáfognak rendes munkájukhoz.

szobából és kamarából áll. Ez az asztalos egész ingatlan vagyona. A hozzá tartozó kert magas napraforgóival, szerteszét elburjánzott uborkaággyal, gazos burgonyaföldjével és a természet szépsége szerint itt-ott elszórtan nőtt mákvirágokkal már felesége, Vanka asszony tulajdona. Mindössze vagy fél hektár.

Vanka asszony a kolhozban dolgozott és ezért kapta a kertrészt.

Leontin rokkant, így a kolhozban való munka alól felmentették, de viszont egy négyzetméter földet sem kapott.

— Van-e még asztalos is a faluban?

— Igen, speciálisták.

Itt minden kézműves, aki nem a kolhoz számára dolgozik, „speciálista.”

— Van-e a speciálistáknak földje?

— Nem, ezek nem kaptak földet. Bár ők is a faluban laknak és azelőtt mindegyiküknek volt egy darabka földje vagy legalább is kertje, most minden szem burgonyát, minden liter tejet, minden köteg zöldséget pénzért kell venniük.

hol az ágy többi része?

— Nos, erre már nem jutott fa.

A vidék fában szegény. Leontin családja a földön és a kemencén alszik.

A leltárfelvételt a szomszédból behallatszó izgatott lármá zavarja meg. Az egész család átvonul tanulnak. A szomszéd egy német katonával pöröl, aki éppen egy favödörben mosakodik. Égre-földre esküszik, hogy a vödört nem engedheti elvinni, mert

ez minden edénye és többet nem lehet kapni.

Öt évvel ezelőtt vette öt rubelért és ráadásul még 30 tojásért, mert különben nem adta volna el a kereskedő. Azóta Leontin szomszédoddal egyszer már meg is kellett fenekeltetni. Hogyan tudna vizet méríteni, ha a német katonák elvonnák most tőle.

Ajg lehet a szerencsétlent megnyugtálni, hogy senki sem akarja egyetlen és pótolhatatlan vödörtől megfosztani.

Végül a kamarában is körülnéztünk. A szalmafonatu kosarak között a legnagyobb meglepetésemre egy kanna új szegét találtam.

Leontin jókedvűen vigyorgott. A szegeket a kolhozban emelte el.

A politikai vezetőség elmenekültével minden faluheli birtokába vette, améhez hozzáférhetett.

Volt a német katonák között, akikkel barátságot kötöttem, egy tartalékos tiszt, aki megfordult Egyiptomban, volt Szudánban és aludt már az indiai parasztek kunyhójában is. Az ő szavai szerint ezeknek a minden civilizációtól ezer kilométerekre fekvő vidékeknek kunyhói sem primitívebbek, mint Leontin háza.

Afrikában és Indiában azonban legalább az emberek tisztábbak.

Mint a német katonáknak, nekem sem volt kevéssé szálláshelyemen tölteni az éjszakát. Takaróba burkolózva a szabad ég alatt, a napraforgók övében hajtottuk nyugalomra fejünket. Inkább friss éjjeli harmat, mintsem hogy négy személlyel kelljen egy kis kamra levegőjét megosztanom! Csak két napot maradtam, mikor néhány napmulva megindult az esőzés, nem tudom elképzelni mit eséltek...

(M. N.)

A történelmi sakkgarnitúra

XV. Lajos francia királynak volt egy gyönyörű sakkgarnitúrája, melynek figurái hegyi kristályból készültek és arannyal voltak díszítve. Ezt a nagy művészi értékű sakkkészletet állítólag egy szíriai mester készítette a tizennegyedik században. A király számára ennek a műtárgynak nem volt különösebb fontossága, mint akármelyik más kincsének, minthogy a sakkjátékhoz a legkisebb tehetsége sem volt; annál inkább érdekeltte azonban a pompás sakkkészlet a király unokáját, az ifjú Lajos Szaniszló Xaver herceget, Provence grófját. Ez a fiatal herceg, aki szorgalmasan és buzgón foglalkozott klasszikus tanulmányokkal és általában valami tudósszerű és pedáns volt a lényében, nagy barátja volt a sakkjátéknak és abban szép eredményeket ért el. Egy napon meglátta a régi szíriai művész mestermunkáját nézegette és lelkesedve dicsérte azt a király előtt. Az uralkodó erre legyintett és azt mondta: „Ha annyira tetszik neked, Lajos, ez a sakkkészlet, legyen a tiéd!” Az ifjú herceg boldogan köszönte meg az ajándékot.

XV. Lajos nem sokkal később meghalt. XVI. Lajos néven legidősebb unokája került a trónra, aki — mint tudjuk — később a guilotine alatt végezte életét. Utána ennek fivére, a külföldön tartózkodó provencei gróf vette fel XVIII. Lajos néven a királyi címet. XVII. Lajos ugyanis nem került a trónra, a lefejezett királynak ez a fia még gyermekkorában meghalt a párisi Temple börtönében. Provence grófjának sikerült a forradalom véres borzalmai elől külföldre menekülnie: először Brüsszelbe ment, aztán Koblenzbe, később Veronába, végül Angliába, ahol a Hartwell-kastélyban lakott. Itt biztonságban érezte magát, azt hitte, hogy élete nem forog többé veszélyben, mint még nemré, amikor a világhódító Napóleonnak csanatai üldözték. Egyszer azonban, amint éppen a nyitott ablaknál állt, egy felbérrel orgyilkos rálőtt. De a golyó éppen csak hogy surolta, mert egy fiatal inasa, aki észrevette az orgyilkost és annak szándékát, elrántotta XVIII. Lajost az ablaktól. Lajos soha nem felejtette el, hogy életét köszönheti ennek az embernek — és sok jót tett vele.

Mikor Napoleon szerencsecsillaga lehullott, Provence grófja XVIII. Lajos néven, végre a francia trónra jutott. Sok más értékes holmival együtt hazavitte magával Angliából a régi szíriai sakkkészletet is. Lajos egyik szobájának legfőbb díszét volt ez a csodálatos szépségű garnitúra. Egy napon azonban, amikor éppen sakkozni akart egy előkelő vendégével, megdöbbenve vette észre, hogy egy figura hiányzik, még pedig a királynő. Megindult a kutatás a drága holmi után, azonban eredménytelenül, úgy, hogy végül a rendőrséget kellett értesíteni.

A rendőrség hamarosan tisztázta a tényállást. Kiderült, hogy a király egyik inasa volt a tolvaj, aki az értékes figurát több darabra törve, egy párisi ékszerésznél próbálta eladni; ez azonban a dolgot gyanusnak találta és az inast elutasította. A továbbnyomozás aztán arra a meglepő eredményre vezetett, hogy a tolvaj a királynak éppen az az inasa, aki egykor XVIII. Lajos életét megmentette. A király szomorúan értesült erről és személyesen, négy szemközt hallgatta ki a tolvajt. Ez bünbánóan bevallotta, hogy a sakkfigurát véletlenül összetörte s minthogy már ugysem tudta összeilleszteni a törött darabokat, megpróbálta azokat eladni. Ez azonban nem sikerült neki, mire az ellopott királynő darabjait a Szajnába dobta. A király nem engedte megbüntetni egykori életmentőjét, de eltávolította őt a palotából és vidéken szerzett neki munkát. A régi szíriai sakkfigurákban azonban nem leltem már többé örömet, mert ezek mindig arra emlékeztették őt, hogy csalódnia kellett abban az emberben is, akiről olyan jó véleménye volt.

Nem sokkal később elajándékozta a régi műkincset, amely aztán — hosszú vándorlás után — a párisi Cluny-muzeumba került, most is ott van és szépségével bámulatba ejti a muzeum látogatóit. Tökéletes ez a sakkkészlet, egy hibája azonban mégis van: hiányzik belőle a királynő. Ezt a figurát azóta sem tudták pótolni, mert olyan különleges, egyéni munkával készült, amelyhez manapság már senki sem ért.

Fordításokat,

okmányokat, irodalmi és szakmunkákat, román, német vagy magyar nyelvről vagy nyelvre, vállalkozok. Levelezőlap érdeklődésre válaszolok. Timisoara III, Strada Rusu Siranu 2 sz.

HIREK

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:

Timișoara, I. Brătianu-tér 3.
Telefon: 28—10.

Aradi szerkesztő: Babuczay György
Eminescu-utca 8. Telefon 17—11.

ELŐFIZETÉSI ARAK:

Belföldön házhöz való kézbesítéssel együtt havonta 80.—
lei, negyedévre 240.— lei, félévre 460.— lei és egész évre
900.— lei. Magyarországon havonta 4.— pengő, negyed-
évre 12.— pengő, félévre 24.— pengő és egész évre
48.— pengő.

Hatóságoknak, közhivataloknak és közüzemeknek, gyá-
raknak, vállalatoknak és részvénytársaságoknak a rendszeres
előfizetési díj kétszerese.

Kicsinyek fohásza a szeretet tündéréhez...

A lélek százszínű izei nevetnek és csilingelnek az aj-
kakon s illatos bársonyan indul az életvidámságot mutató.
Mindennek olyan édes, tiszta s a kő, olyan legendásan
paradicsomi a levegője, jóságos és csöndes a hite,
s olyan színesen csapongó mezei oltár a képe a Gyermek-
otthonban. A Nap felkelt az égen, muszáj volt neki. Ha-
ladt felfelé, nem tehetette másként. Beragyogja, meleg su-
garával és homlokán csókolja a sok apró gyermekarcot.
Egy hang csilingel minden lélekben, esicsereg égi madár-
ként: „Oh édes Istenkém, új napra virradtunk, a Te
örző szemed legyen ma is rajtunk!”

Amikor a felfedező az őserdők trópusok zsufoltóságában
egy sajátos virágra talált, új kelyhére az egyetemes
szépségnek, eltökélten kiáltott fel: — „Nem, ezt nem
hervasztom meg, nem bántom gyökereit, hanem féltve,
gyöngéden víszem világáig, hogy egy szépséggel több le-
gyen az emberiség szemében, az élet egy szavával gaz-
dagabb legyen az emberi lélek!” A mai emberdszungen-
ben nem szabad eltipródni annak a sok szép gyermek-
virágnak, emberpalántának. Életcélunk az egymáson
való segítség. Ez az örökemberi harmónia különös dallama,
rejtett kincse, az életölés. Ne legyen fájdalmas
a gyermekek számára az élet, ne érezzék a szomorúságot,
ne forduljanak panasszal a Nap ellen, ne legyen tekin-
tükben rimánkodás!

Adjuk meg nekik a szemük látását, az emberi munka
örökkévalóságát, a jóság lehetését, hogy ez legyen min-
den nap falatjuk izestője, testi-lelki életük, fiatalságuk
fejlesztője. Szeretettel szívjuk magukba új életet. Szeret-
ettel bányásszuk ki az új kincseket a gyermeklelkéből.
Szeretettel legyen az ő kicsi életük evangéliuma!

A szeretet mindig önzetlen és adakozó, az igazi sze-
retet a legragyóbb csodára képes. A Gyermekotthon
kis lakóinak lelkében is él a tudat, hogy a szeretet tün-
déré gondoskodik a mindennapi reggeli, ebéd, vacsoráról
és a jó Isten tudja és látja, hogy mi az, ami fáj, s a síró
kőnyvet is letörli már...

Sokan fohászkodnak naponta kicsinyeink közl! meg-
győződéssel a szeretet tündéréhez téli ruháért, kabátért,
cipőért. A nagyobbak pedig iskolatáskáért.

Végtelen és sokizű kicsinyeinknek bizalma a szeretet
tündéré iránt, hogy meghozza nekik a maga titokzatossá-
gával az életszeretét, annak szépségét, minden kincsét
és kárpótlását nagy ölelésében, amit az iskolatáska, téli-
ruha, cipő jelent. Hozza el a sóvárogva várt nagy gaz-
dagságot és az örök derűtséget szelid szépségében a sze-
retet tündérére a Gyermekotthonban.

Klára

— A román légügyi államtitkár Berlinben. Ber-
linből jelenti a Rador, hogy Jienescu repülőbármunka,
a nemzetvédelmi minisztérium légügyi államtitkársá-
gának vezetője pénteken a birodalmi fővárosba érke-
zett.

— Boris bolgár király trónralépése huszonhar-
madik évfordulójának megünneplése Bucarestben. A
Rador jelenti Bucarestből, hogy Boris bolgár király
trónralépésének huszonharmadik évfordulója alkalmá-
ból Bucarestben hálaadó istentisztelet volt, amelyen
őfelsége Mihai király képviselőben Ulea ezredes je-
lent meg. Ezenkívül résztvettek a bucaresti bolgár
követ és a követség személyzete, valamint a bolgár
kolónia tagjai is. Az istentisztelet befejezése után
a lelkész beszédben méltatta a nap jelentőségét. Azután
Stoian Petroff Csomakoff bolgár követ a követség
épületében fogadta a bolgár kolónia tagjait.

— Mussolini elismerése. Rómából jelenti a Ra-
dor: Mussolini kihallgatáson fogadta Pirzio Biroli tá-
bornokot, az Albániában és Montenegróban levő olasz
csapatok parancsnokát, aki jelentést tett a helyzet-
ről. A Duce elismerését nyilvánította a tábornok mun-
kája iránt és azután további utasításokkal látta el.

VÉGIG AZ ALDUNÁN...

Száguldó gépkocsin indultunk el Orsováról, fe-
lejtethetetlen ut volt! A mozi vásznán nem következ-
hetnek oly sebes egymásutánban a változatos tá-
jak, mint itt, a szemünk előtt, az Alduna százszor-
szép, elragadó, vadregényes képei. Széles, kényel-
mes ut, most még egy községen vísz át és jobbra,
fenn a hegyek közötti fajú is látszik. Ezentúl már
csak vadregényes természet környez. Balkéz felől
mindenütt a hatalmas folyam hőmpölygő méltó-
ságteljesen vizet, a mi utunkkal ellenkező irány-
ban. Most sziget bukkant fel, a nép a nagy mesem-
mondó fantáziájának verőfényével szereti beara-
nyozni:

Jókai Senki-sz getének tartják sokan, ahol
a kis Noémi édegett...

Amott a jobbparton a szerbiai hegyek akrobatikus
merészséggel meredeznek a magasba. Kopár szik-
lák, csak itt-ott gyér vegetáció rajtuk. És a szikla-
falon, lent a víz tükrénél hosszukás sáv — innen
csak ennyit látni belőle — a Traján-tábla.

Robog a kocsi... de mi ez! Az ut most egye-
sen nekiszalad a Dunának! S vele együtt mi is!
Alig futtunk ezt észre, máris más köti le csodálkoz-
sunkat. Odaát, a túlsó parton egyszerre vakító ró-
zsaszín fényben égnek a meredek sziklák, úgy ve-
rik vissza a délutáni napfényt a kopár mészhégyek.
Aztán újra odarév a szemünk, ahol nekifutunk a
Dunának. Csaknem a közepéig robogtunk és mégis
a parton maradtunk.

Egy kis kanyar még és a Kazán-szorosba
érünk. Hirtelen két roppant sziklafal közé
szorult a folyam.

Gigantikus, lélekzetvisszafojtó alakulatok az innen-
ső és a túlsó parton egyaránt. Bevágódó völgynyílás
mellett surranunk el, toronyszerű, kiugró szikla
posztól mellett. És a Duna, amely másutt szélesebb
egy kilométernél, itt már csak vagy százhetven mé-
ter. Ezzel szemben medre leér ötven méternyi
mélységig is... Robog az autó a két félelmetesen
meredek sziklafal között.

A Duna egyszerre kiszélesedik, mintha tó
képződne, ötszáz méterre kiszélesedik.

Kiértünk az egyik Kazánból, nagyot kanyarodik a
part ut. De már látjuk, feljebb, a tó közepén való-
ságos kapu van. Újra összecukódnak, ugyszólván,

— Megkegyelmeztek Laval merénylőjének.
Vichiből jelenti a Rador: Pétain tábornagy, francia
államfő Laval volt miniszterelnök merénylőjének ha-
lálós ítéletét életfogytiglani kényszermunkára változ-
tatta.

— Letartóztatott kincseztető. Bucarestből jellen-
tik: A rendőrség letartóztatta Gheorghiu Nicolae bu-
curestij lakost, aki a nemzetvédelmi minisztériumban
szolgálatot teljesítő egyik magasrangú katonatisztet
harmincezer leiel meg akarta vesztegetni, hogy az ár-
lejtésen előnyben részesítse.

— Legideálisabb hashajtó, vértisztító, epe-
hajtó a Dr. Földes-féle Solvo-pirula. Székrekre-
dés, bélnyereség, rossz emésztés, gyomorron-
tás, felfúvódás, gyomor- és bélfájdalmaknál tel-
jes gyógyulást nyújt. Egy doboz ára 30 lei. Min-
den városi és vidéki gyógyszerárban és dro-
gériában kapható.

— Százezer leies ékszerlopás. Ionescu Tica craio-
vai ügyvéd lakásából eltűnt egy nyolcvan-százezer lei
értékű arany karkötő, amely drágakövekkel van ki-
rakva. A lopással Ionescu Dumitra takarítónőt gya-
nusítják.

— Tűz egy téglagyárban. A sibui Binder-tégl-
gyárban veszedelmes tűz pusztított. A lángok a gyár-
épület tetőzetét és a berendezés egy részét elhamvasz-
tották. A tűzoltóság több órai megfeszített munka
után eloltotta a lángokat.

— Százmillió éves őssallatok a palarétegben. Né-
metországban, a Bajorhegység lankás oldalain, olaj-
források kutatása közben hatalmas őssparétegre
bukkantak. A munkálatokat vezető mérnöknek fel-
tűnt, hogy a kifejtett kőlapok elmosódott vonalak,
bizonytalan alakzatú rajzok láthatók. Jelentést tett
a müncheni geológiai intézetnek. Hosszu hónapok tu-
dományos vizsgálatai során gondos munkával a palák
és kövek közül óriási tengeri hullók, csodálatos növé-
nyek alakjai bontakoztak ki. Többek között sikerült
egy hétésfél méter hosszú ichtysaurus megkövesedett
vázát is kihámozni a palarétegből. Megállapították,
hogy ezek az állatok százmillió évvel ezelőtt kerültek
az őssparéteg közé és így a világ legérdekesebb lele-
tei közé tartoznak.

a parti hegyek. Ez most a „nagy Kazán.“ Össze-
szorulása nagyobb és még keskenyebb az előbbi-
nél. Itt alakul ki csak igazában legbámulatosabban
és merészebben utunk. Valóságos sziklajelzőtöket
vájttak ki és hatalmas sziklaernyők alatt szalad az
autóink.

Megállunk, kiszállunk. Most akad el csak iga-
zában a lélekzet. Roppant függőleges falak, a közé-
jük szorított Dunával!

Gigászi és felemelő! A nagy Alkotó kezét köze-
lebb érezzük. Akinek akaratára hatalmas erők ke-
rültek itt egymással szembe és a szikla, ha csak fu-
karon is, hejjet szorított a viznek.

A Veteráni-barlang előtt állunk, keskeny ös-
vényen jutni a bejáratához. Nem tudunk betelni
mindavval, ami a szemünk elé tárul és avval, amit
ez az egyedülálló vadregényes táj regél. Regél
mond Jázónról s a regeszéri argonautákról, akik a
Fekete-tengeről jöve vonultak volna erre. Szól is-
meretlen népről, amelyek félelemmel és rettegéssel
vetődtek ide.

Ebben a lelket megremegtető átjáróban
valamikor régen sajátos kultusz kere-
kedett.

Zamolxsnak emeltek szentélyt odafele a barlang-
ban. Ha belépünk a homokos talajra, mintha góti-
kus templomba érünk volna. Csúszos falak nyul-
nak negyven méternyre a magasba és a falon való-
ságos ablaknyílás. Beszűrődő fénye műsztikus fél-
homályba burkol mindent... Századév századév
után pergett le s egyszer ágyuk rejtettő böm-
lése, sebesültek jajszava, haldokló horgése...
Két izben, 1692-ben és 1788-ban ebből a barlangból,
mint valami várból addig tartóztatták fel a törö-
köt, amíg elfogyott az élelem és a lőszer. Első-
zben Veteráni hős tábornok parancsából.

Pogány mítosz, őldökli hadakozás, fantasztí-
kus elgondolások és — hatalmas kulturmű egyfor-
mán szövődnek ehhez a helyhez. Az ut, a csodálatos
ut, amelyen idáig hozott a gépkocsi és amely ke-
ményen belevája a sziklafalakba még messzire
húzódik, nagyszabású, páratlan alkotás. Egyidőben
született meg a dunai gözhajózással.

Schiff Béla

— Mozgósítják a sztrájkoló angol munkásokat.
Stockholmból jelentik: A londoni Daily Mail glasgowi
közlése szerint az ottani hadiipari üzemekben dolgozó
munkások tüntettek és követelték a munkabeszünté-
tést. Amikor a munkások a glasgowi kereskedelmi pa-
lotában levő Herbert Morrison angol belbiztonsági
minisztert felkeresték, az kijelentette: kérésük elinté-
zésére nem illetékes. Az esetleges munkabeszüntetés-
sel kapcsolatban felmerült az a terv, hogy a sztrájk-
oló munkásokat mozgósítják. A skót lapok felteszik
a kérdést, vajjon az angol hadseregben a mozgósítás
büntetésszámba megy-e? (ESS).

— A társadalombiztosító pénztár helyettes ve-
zérigazgatója Devan. Devai tudósítónk jelenti: Ru-
sescu Nicolae a társadalombiztosító pénztár helyettes
vezérigazgatója a napokban Hunedoara megyébe ér-
kezett, a tarateli tudósintézet megnyitása végett.
A helyettes vezérigazgató devai tartózkodása alatt
megtekintette az ottani társadalombiztosító épületét
és felülvizsgálta az ügymenetet.

— Meggyilkolták haragosukat. Bogoltn közsé-
ben Ferescu Toma ötvenhét éves és Draghicescu
Radu tizenkilenc éves gazdák megölték és megölték
Serescu Petre községbeli lakost. A szerencsétlen em-
bert furkósbottokkal és késszurásokkal gyilkolták
meg. A gyilkosokat letartóztatták.

— Nem iratkozhatnak be zsidó hallgatók a ko-
lozsvári egyetemre. A kolozsvári egyetem vezető-
sége elhatározta, hogy zsidó hallgatók nem iratkoz-
hatnak be az egyetemre.

— Autótulajdonos koldusok. Az amerikai ható-
ságok egyik legutóbbi megállapítása szerint az Egye-
sült Államok területén 25 ezer koldus és csavargó
rendelkezik autóval. Az Egyesült Államokban mint
hasznavehetetlen ócskavasat régi típusu, rozoga au-
tók ezreit hagyják évente az országút szélén gazdát-
lanul. Az ilyen kiszolgált autó természetesen semmibe
sem kerül, akárki, aki arra jár, beleülhet és na tudja,
meg is indíthatja. Az országot vándorai igénybe ve-
szik ezeket az elárvult járműveket. Az idő pénz — s
minél gyorsabban jutnak el a koldusok egyik helysége-
ből a másikba, annál nagyobb bevételre számíthat-
nak. Mindenesetre az ilyen autók birtokbavételével
nagy gondot vesznek nyakukba az új tulajdonosok:
az üzemanyagot nekik kell összekoldulniok.

— **Öfelsége I. Mihai király és Elena anyakirályné látogatása a Creditul Minier gyártelepén.** Bucurestiből jelenti a Rador: Öfelsége Mihai király és Öfelsége Elena anyakirályné szeptember 29-én látogatást tett a Creditul Minier társaság Brazi községben lévő gyártelepén. Ennek során Öfelsége a király behatóan érdeklődött a repülőgépek számára szükséges benzint gyártása és a többi termékek előállítására. Végül megtekintette a munkások kápolnáját, amely a legmodernebb egészségügyi előírások szem előtt tartásával készült. A királyi vendégek látogatása és érdeklődése mélyszéles megelégedést váltott ki a munkások és az egész gyárüzemélyeztetés körében.

— **1923-ban és 1924-ben született aradi ifjak sorozása.** Az aradi mossafty-telepi negyedik kerületi rendőrség közli a körzetébe tartozó összes 1923-ban és 1924-ben született ifjakkal, hogy katonai sorozásuk céljából haladéktalanul jelentkezzenek a kerületi rendőrségnél.

— **A nagyvezérkar rendeletet adott ki a gépjárművek lámpáinak a légvédelmi elsötétítés tartamára előírások beburkolásáról.** A légvédelmi elsötétítési gyakorlatok tartama alatt az utóbbi időben több szerencsétlenség történt és ezért a nagyvezérkar rendeletet adott ki a gépjárművek lámpáinak kellő elsötétítése érdekében. A lámpák üveglapjára belül nem ragasztható sötét színű papír és az üveg sem festhető be abból a célból, hogy a világosság kiszűrődését így akadályozzák meg, hanem kívülről kell bőrrrel vagy viaszkos vászonnal bevonni a lámpát. A hátsó számtáblát megvilágító lámpának égni kell, de a fény nem világíthat felfelé. Az első lámpákat takaró huzat nyílásának mérete 1x6 centiméter.

— **Uj közjegyző Aradon.** Dr. Ludovic Ciato közjegyző, megnyitotta irodáját Aradon, Stefan Cicio Pop utca 14 szám alatt.

— **Hindu—japan lakosságcsere.** Szinghaiból jelenti a Rador: Az NII közli Szimlából, hogy Duff Cooper indítványára kütönleges megegyezés jött létre az Indiában lakó japánok és a Japánban levő hinduk kitelepítésére.

— **Gyógyíthatatlan betegsége miatt megmérgezte magát.** Az aradmegyei Olari község csendőrsége jelentette az aradi ügyészségnek, hogy Koros Mihály 69 éves falubeli gazda marószodaoldatot ivott és mire a tettét észrevették, halott volt. Az öngyilkosságot gyógyíthatatlan betegsége miatt követte el.

Legideálisabb arcszépítő, finomító a FÖLDES-féle GENIUS arccrém, esteli és nappali használatra. 1 tégely ára lei 60.—, GENIUS-puder 1 doboz ára lei 60.— FÖLDES GYÓGYSZERTÁR, ARAD.

— **Késő az angol-amerikai segítség — írja a török sajtó.** Isztambulból jelenti a Rador: A „Tasviri Efkiar” című török lap a moszkvai konferencia eredményével foglalkozva többek között azt írja, hogy az esetleges angol-amerikai segítség, melyet a Szovjetunióknak küldenének, annak a kockázatnak van kitéve, hogy nagyon későn éri meg, tekintettel a tengelyhatalmak seregeinek szovjet területen tapasztalható gyors előrenyomulására.

— **Ismeretlen holttest a vasúti sínen.** Az aradmegyei Ineu község határában a járőrelők a vasúti sínen egy ismeretlen, 35—40 év körüli férfi holttestére bukkantak. A paraszt ruhás embernél iratot nem találtak és így még nem sikerült megállapítani személyazonosságát. Annyi kiderült, hogy öngyilkosság történt.

— **Orvosi hír.** Dr. Németh Miklós újból rendel. Arad. Str. Eminescu 17.

— **Elsülyedt amerikai hajó.** Newyorkból jelenti a Rador: Az amerikai lapok közlése szerint a I. C. White tartályhajó, mely egy északamerikai hajótársaság tulajdonát képezte és a panamai köztársaság lobogója alatt közlekedett, az Atlanti-óceán déli részén, torpedótálatlalat következtében elsülyedt.

Gyilkosság Arad külvárosában

A tánciskolából hazamenet agyonszúrták barátjukat

Az elmúlt éjszaka vérében fetregő fiatalember segélykiáltásaira lettek figyelmesek Aradon a Saguna-ut és Teodor Ciontea utca kereszteződése közelében lakó emberek. Többen a hang irányába, az utcára siettek, ahol Nicolav Illés Grivitei utcában lakó fiatal fiút eszméletlen állapotban, súlyosan összeszurkálva találták az utca porában. Azonnal értesítették a mentőket, akik a szerencsétlen fiút beszállították a kórházba. Ott műtétet akartak rajta végrehajtani, de mielőtt az orvos hozzáláthatott volna, Nicolav meg-

halt.

A halálos kimeneteli kérés ügyében a rendőrségi nyomozás megállapította, hogy Nicolav barátival az egyik Eminescu utcai tánciskolában volt, ahonnan hazamenet egy lány miatt összevesztettek és összeverekedtek és valamelyik fiú zsebkésével megszurta. Kiderült, hogy a tánciskolából nyolcan mentek együtt haza és valaki ezek közül szurta meg Nicolavot. A vizsgálat érdekében mindannyiokat visszatartották a rendőrségen.

— **Forrponton a helyzet Irakban.** Adanából jelenti a Rador: Az NII közli, hogy Bagdadból érkező hírek szerint Wawell tábornok, Teheránból való visszatérése után felszólította az iraki kormányt, fegyverezze le azokat a katonai erőket, amelyek még fegyverben vannak. A bagdadi angol követ és az iraki kormány tagjai között ezzel a kérdéssel kapcsolatban izgalmas vita folyt le. Az iraki miniszterelnök azzal fenyegetőzött, hogy benyújtja lemondását. Az angol követ azonban azzal válaszolt, hogy ebben az esetben az angol hatóságokat biztatja meg Irak közgazdaságával.

— **Ujabb aradi zsidó ingatlanok kisajátítása.** Az újabbban kisajátított aradi zsidó ingatlanok tulajdonosai az alábbiak: Zucher Ilona Cuza Voda utca 23, Nagy Juliánna és Ferenc Cuza Voda 18, Zucher Ilona és József Cuza Voda 23, Fülöp József Cuza Voda 22, Fülöp Rozália Stroescu 14, Eliás Jakab és Emma Bisericei 33, Nagy Ferenc és Juliánna Cuza Voda 18, Löwinger Rudolf és Regina Cuza Voda 23, Brandeis Henrik és Rozália T. Vladimirescu 12, Lakatos Aladár és Józsa I. Vulcan 7, Schwarzenberg Dezső és Ilona Romul Veliciu 13, Farkas Lajos Caragiale 16, Rosenberg Szidonia Alexandrescu 7, Griller Ianetta, Armand, Kohn Zsófia, Vogel Rozáli és Gottlieb Laura Miron Costin 18, Kleinhaendler Avram Stănescu 6, Karniol Lajos, Joan Németh 1, Tolnay Betti Moise Nicoară 1, Bing Hugo Moise Nicoară 1, Humbberger Rozália 29 Decembrie 13-a, Silbermann Adolf Rusu Sirianu 3, Adler Dániel Carol körut 89, Czitrom Mór Mucius Scaevola 32—36, Kohn Jakab és Etelka Ep. Comşa 5, Fischer Fáni Patriei 12, Földes Lenke, Soma V. Goldis 3, Krausz Simon és Henriett Alexandrescu 3, Eckstein Mór Rusu Sirianu 2, Schlesinger Lupu és Paula Alba Iulia 4—6. A kisajátított zsidó ingatlanok volt tulajdonosainak további névsorát folytatjuk.

— **Gyilkos madarak.** Ornitológusok, a madártan tudományának művelői megfigyelték, hogy csoportosan élő madarak néha százával, sőt ezreivel összegyűlnek és órákon át éktelen zivajg csapnak. Ugy néz ki a dolog, mintha népgyűlést tartanának és élénken vitatkoznának valamin. A gyűlés végén ilyenkor mindig az történik, hogy néhány társukat kegyetlenül halálra sebzik csőrükkel. Kézenfekvő lenne az a feltevés, hogy a költöző madarak ilyen módon a gyengéket és betegeket iparkodnak maguk közül kipusztítani, melyek ugyis elhullanának a hosszú tengeri uton és csak terhére lennének a többieknek. Ennek a feltevésnek elmentmond az a körülmény, hogy a pingvinek, a Déli Sark vidékének ezek a furcsa madarai is tartanak néha ilyen véres népgyűlést. Már pedig a pingvinek tudvalevőleg nem költöző madarak. Így aztán az ornitológusok nem tudták ezeknek a különös madárnépgyűléseknek rejtélyét megoldani.

Matsuoka ismét átveszi a japán külügyminiszteri tárcát

Berlinből jelenti a Rador: Pénteken ismét híre járt a német fővárosban, hogy a japán kormányválság kitörése elkerülhetetlen. A Konoye-kormány átalakítása esetén Matsuoka ismét átvinné a külügyminisztérium vezetését.

Tücsök-csapás

látogatta meg a norvégiai Os községet. A szokatlan szerepre merészkedett állatkák válogatás nélkül nekiesetek a télikabátoknak, női ruháknak és másféle ruhadaraboknak, a legnagyobb étvágygal azonban a selyemféherneműt falták fel.

— **Gusztáv Adolf herceg a finn fronton majdnem egy szovjet gránát áldozata lett.** Stockholmból jelenti a Rador: Gusztáv Adolf svéd herceg, a finn fronton tett látogatása alkalmából, ahol egy svéd katonai kioldottságot vezetett, csodával határos módon menekült meg a biztos haláltól. Néhány méterre attól a helytől, ahol tartózkodott, szovjet gránát robbant, mely csodálatosképp nem sebesítette meg.

— **Megegyezés Peru és Ekvádor között.** Buenos Airesből jelenti a Rador: Hivatalosan közlik, hogy Argentína, Brazília és az Egyesült Államok megbízottjai Peru és Ekvádor köztársaságok meghatalmazottjaival megegyezésre jutottak a két utóbbi állam közötti demilitarizált határsáv kijelölése tekintetében. A kijelölt határvezetékben Peru, mint Ekvádor kivonja csapatait s ez a terület a közvetítő államok katonai attaséinak ellenőrzése alá kerül. A megegyezés ma, vasárnap lép életbe.

— **Betörés Aradon.** Lanoca Andrásné aradi lakos jelentést tett a rendőrségnek, hogy Regele Ferdinand-ut 63-65 szám alatt lévő lakásába valaki álkuces segítségével behatolt és onnan mintegy 18 ezer lei értékű holmit lopott. Az ismeretlen tolvaj a helyzettel ismerős személy lehetett.

— **Befejeződött a vizsgálat a riomi perben.** Vichyből jelenti a Rador: A szombat délelőtti francia minisztertanács tudomásul vette a riomi perben befejezett vizsgálatról szóló jelentést s ugyanakkor munkaügyi rendszabályokat vitatott meg.

— **Zsebtolvajlás Arad egyik főtérj üzletében.** Reinhardt Géza abrudi lakos az elmúlt napokban Aradon tartózkodott és az egyik főtéri üzletbe ment bevásárolni. Amikor fizetni akart, észrevette, hogy ott tartózkodása alatt ismeretlen tolvaj kilopta zsebéből pénztárcáját, amelyben 3000 lei volt.

— **Az áruló körömpiszok.** Egy nagyobb külföldi városban történt, hogy egy asszonyt holtan találtak szobájában, melyben tűz ütött ki. Kicsit gyanus volt a dolog, a rendőrség arra gondolt, hogy gyilkosság is történhetett s azután gyujtogatás. A gyanu a halott háztartási alkalmazottjára irányult, aki azonban mindent tagadott. A rendőrségi laboratóriumnak erre az az eredeti ötlete támadt, hogy górcső alatt megvizsgálta az alkalmazott körme alatt levő piszkot. És valóban kiderült, hogy bőr-és vérszejték voltak a körömpiszokban s azt már még könnyebb volt megállapítani, hogy ezek a sejték az áldozat testéből valók. A háztartási alkalmazott aztán be is vallotta, a gyilkosságot.

Ügyeletes gyógyszerárak

Vasárnap, október 5-én Aradon a következő gyógyszerárak tartanak éjszakai szolgálatot: Vojtek (Regina Maria-ut és Moise Nicoara-utca sarok), Danciu (a nagykórházzal szemben), Bernáth (a vasúti állomással szemben) és Berger (Saguna-ut és General Coanda-utca sarok).

Hétfőn, október 6-án Aradon a következők az ügyeletes gyógyszerárak: Angel (Catedralei-tér), Omescu (Regina Maria-ut és Alexandri-utca sarok) és Kesztenbaum (a gyermekórházzal szemben).

CORSO (ARAD)
Tel. 23-64

Aki mulatni, vigadni, jó kedvre derülni akar, aki igazi békebeli bájoságot, kedvességet és humort akar élvezni az nézze meg:

A 18 karátos szüz

eimű filmben
Amerika
legszebb
színesjátékát:

Ann Scheridánt

Ma! 11'30-kor matiné

Előadások 3, 5, 7'15 és 9'30-kor

Legujabb UFA-journál

Mozi

Aradon vasárnap és hétfőn a mozik műsora a következő: Corso: A 18 karátos szüz (amerikai film), Forum: Első bűn (amerikai film).

Ezer évig égő tűz

Tíz négyzetmérföld területen bányatűz ég a föld alatt Óhióban. Hasztalan kísérleteznek eddig az oltással, a tűz 1884-ben keletkezett és azóta egyre terjedt. Hiába volt minden, a földalatti égő pokol pusztítását nem sikerült megfékezni. Akadt már olyan szakértő, aki kijelentette, hogy a tűz több mint 1000 évig fog még égni. Olyan az égő bányavidék felett a föld, mint az erősen bombázott nehéztüzérségi lőtér. Sok helyen beszakadt a föld és az óriási gödrök úgy tűnnek fel, mint a tüzihányók kráterei. Az Egyesült Államok kormánya ismételt megpróbálkozott a bányatűz lokalizálásával. 300.000 dollárt szántak a munkálatokra, amelyeknél 300 embert foglalkoztattak. Azt remélték, hogy így sikerül a tüzet lokalizálni, mert félték, hogy a szomszédos bányavidékre is átcsap a szörnyű földalatti tűz. Az égő terület körül óriási mély árkokat ástak és alagutakat építettek, amelyeket nem égő anyaggal töltöttek meg. Egyesek szerint a példátlan tüzet gyújtogatás okozta s 1884-ben egy sztrájk alkalmával gyújtották fel a bányát.

— **Majszky szerint a Szovjetunióban — vallás- szabadság van.** Majszky londoni szovjet nagykövet az amerikai kereskedelmi kamara hivatalos ebédje alkalmával a szovjet vallási viszonyokról a következőket mondotta: A szovjetkormány az a véleménye, hogy a vallási meggyőződés minden polgárnak magánügye. Oroszországban vallásos meggyőződésért nem üldöznek senkit. Mindenkinek legbensőbb véleménye szerint jogában áll hinni, vagy nem hinni. 1940-ben harmincezer független vallásközösség volt a Szovjetunióban. Ugyancsak nyolcezer templom volt és hatvanezer pap tartózkodott az ország területén. Eddig Majszky nyilatkozata. Arról azonban nem történt említés, hogy a nyolcezer templom közül mennyi áll még a hit szolgálatában? Ugyancsak arról is hallgat a krónika, hogy a hatvanezer pap közül hányan gyakorolják hivatásukat. Ezenkívül nyílt kérdés marad az is, hogy amennyiben oly nagy a vallásszabadság tisztelete, mért működhetett oly féktelenül a vallásellenes propaganda? (Frankfurter Zeitung).

— **Bombamerénylet hat párisi zsinagóga ellen.** Párisból jelenti a Rador: Péntekre virradó éjszaka Páris különböző negyedeiben bombamerénylet történt hat zsinagóga ellen, amelyek megrongálódtak.

— **A gyerek mint autóvezető.** New Jersey amerikai állam hatóságai elrendelték, hogy az autóvezetés kötelező tantárgy legyen az iskolákban, melyet minden 10 éven felüli gyermeknek el kell sajátítania. Bizonyos, hogy a nebulók között sok olyan akad majd, aki hamarabb ki fogja tudni számolni valamely motornak a köbtartalmát, mint a kockáét, vagy a guláét, amelyeket az iskolákban olyan szigorúan megkövetelnek a tanárok a kisdíaktól.

— **A kártya és egy kis matematika.** A kártyajátékot a legtöbb ember ismeri, de a legszenvedélyesebb hazardőrök se hinnék el az első szóra, hogy például a közönséges preferáns játéknál a 32 lapos kártya, a három játékos kezében pontosan 1.376.254.202.252.320 féle változatban fordulhat elő. Pedig az egész csak egy kis matematika. Fantasztikus elképzelni is, hogy mit jelent a százezerbillió szám. Ha a játékosok öt percenként játszanának le egy játékot, az összes változatokhoz pontosan 7850 millió évre volna szükségük. Amiből viszont következik, hogy a kártyacsomagot megkeverve, ugyanazon három játékos sohasem kaphat teljesen azonos lapokat kétszer egymásután. Természetesen a nagyszámú tarokk- vagy bridzskártyáknál ezek a változatok is arányosan nőnek.

— **Kötelező munkaszolgálat Törökországban.** Ankarából jelenti a Rador: A Stefani-ügynökség közli hogy a török kormány elhatározta a fizetett kötelező munkaszolgálat rendszerének bevezetését.

— **Gondolkodnak-e a giliszták?** Leopold Willner, a bécsi rovarani intézet fiatal tudósa érdekes megfigyeléseket végzett a földi gilisztákon. Ipszilon (Y) alakú üvegszövet készítet, amelynek kétfelé nyíló rövidebb szárait laza földdel töltötte meg, de az egyik szárán keresztül gyenge elektromos áramot vezetett. Az üvegszövet nyílásánál tíz gilisztát helyezett el, amelyek rövid idő múltán lassan elindultak a földdel töltött kétfelé ágazó buvóhely felé. Hét giliszta keresett menedéket az elektromos árammal telített nyílásban, három a másik irányt választotta. Abban a pillanatban azonban, mint az áramot bekapcsolta, a hét giliszta megfordult s a gyenge útistől megriasztva, áthúzódott az üvegszövet másik szárába. Ezt a kísérletet háromszor egymásután ismételte, másodszor már csak három giliszta ment az árammal telített nyílás felé, harmadikban pedig már egy sem. A megfigyelések alapján Willner arra a következtetésre jutott, hogy a giliszták nem ösztönösen kerültek el az árammal telített nyílást, hanem szabályszerűen a lassu gondolkodás funkcióját végezték.

SPORTTESEMÉNYEK

Ma a válogatott mérkőzések napja van

A román-szlovák országok közötti labdarugó mérkőzés előkészületében

ma Bucurestiben az ottani válogatott csapat Banat együttesével mérj össze erejét.

Az ezen mérkőzésen mutatott formák alapján állítják össze azt a tizenegyet, amely a szlovákokkal szemben képviseli majd a román színeket.

A főleg timisoarai, valamint két resitai és egy aradi játékosból álló bánási válogatott csapat összeállítására, amely ma Bucurestiben szerepel, a következők: Konrad — Barna, Müller — Siclovan, Petsovsky, Marcu — Bindea vagy Mioc, Biró, Kovács, Zsizsik, Voda.

Bucuresti csapata erre a mérkőzésre, a hírek szerint ez lesz: Sadovsky — Negrescu, Lengheriu — Vintile, Rasinariu, Moldoveanu — Sipos, Ploesteanu, Humis, Bogdan, Barbulescu.

TIMISOARÁN KETTŐS VÁLOGATOTT MÉRKŐZÉS LESZ MA DÉLUTÁN

A timisoarai Banatul-pálya ma délután kettős válogatott mérkőzés színhelye lesz, ahol Timisoara a resitai labdarugással mérj össze erejét.

Minden bizonnyal kemény ellenfelei lesznek a resitai fiuk a timisoaraiaknak.

A két mérkőzés közül az ifjúságiaké díjmérkőzés — az Unirea-kupaért megy — és ezért ez lesz a főmérkőzés délután félétől órai kezdettel. Előzőleg a két város senior csapatai félhárom órakor barátságos küzdelemben mérj össze erejüket.

Az érdekesnek ígérkőzött kettős válogatott mérkőzésre a szövetség olcsó, 20 és 40 leies helyárakat állapított meg, hogy így minél többen láthassák az egykori nagy sportközpont és följelődésben lévő kis ipari városka válogatott csapatainak találkozását.

Fogadjuk szeretettel a Chinezul-CAMT taggyűjtőit és pénzbeszedőjét

Az egyesült és új alapokra fektetett Chinezul-CAMT új taggyűjtés megindítását határozta el. Az az elv, hogy

a két régi nagy egyesület régi táborait egy nagy közösségbe egyesítsék

éppen úgy, mint ahogy a két egyesület jelenlegi vezetői és játékosai egyaránt egymásra találtak azzal a szándékkal, hogy ezeknek az egyesületeknek a múltjához méltó újabb nagy munkát végezzenek az ifjúság sportbeli nevelésének terén. Az egyesülés munkaterve nem merül ki csupán a futball művelésében. Az ifjúság nevelésénél annyira fontos könnyű atlétika üzése az egyik főfeladata az egyesületnek. Ez elhatározott szándék, amit annál is inkább keresztül lehet vinni, mert

az egyesület labdarugói megértették az idők szavát

és amatőr alapon, de töretlen lelkesedéssel küzdenek tovább. Az eddig mostohán kezelt többi sportágak üzése, a felszerelések beszerzése rengeteg pénzbe kerül, amihez feltétlenül szükséges, hogy széles rétegek

támogassák az új egyesületet, amely az ifjúság testi nevelésének célját tüzte a közös színekbe egybeolvadó egyesület zászlójára.

Fogadjuk tehát szeretettel a Chinezul-CAMT taggyűjtőit és pénzbeszedőjét, mert a szurkolók obolusai most már kizárólag olyan nemes célt szolgálnak, amelyet még a sporttól távolabb állók is megértéssel kell, hogy fogadjanak.

A tagdíjakat havi 20 leitől fölfelé állapították meg, aki pedig legalább havi 150 lei fizetésére kötelezi magát, az a Chinezul-CAMT összes sportbematatóit, mérkőzéseit és versenyait külön belépti díj megfizetése nélkül nézheti végig, tehát a tagsági igazolványa, olyan mint egy sportbilet.

Vessük meggyeszer emlékeztünkbe, aki a Chinezul-CAMT-t támogatja az az ifjúságunk testi nevelését segíti elő. Nem kiabott pénz az amit erre áldoznak, mert a testben és ezáltal lélekben is erős ifjúság a jövő záloga.

A Basarabia-kupa mai mérkőzései

A második csoportban ma, vasárnap, Aradon a következő mérkőzések lesznek: Transilvania—Gloria, Unirea—Astra, Crisana—CFR—SGA. A negyedik csoport résztvevő egyesületei a következő mérkőzéseket bonyolítják le: Lupeniben Minerul—Jiul mérkőzés lesz, Simerian a CFR—Corvinul-meccset tartják meg, míg Lonean az ottani csapat a Iancu Corvinul egyesületével játszik. Az ötödik csoport mérkőzései: Sibuban az SGS—U és CFR—Vitrometan, Albaulian pedig az Unirea—Arsenal-meccs lesz. A hatodik csoport mérkőzései: Uioara: Solvay—Victoria, Turda: Arielul—Ind. Sarmei. A hetedik csoport keretében Brasovban az UAUB—ACFR, Metrom—Barsa és Voina—Malaxa mérkőzések lesznek.

MA DÉLELŐTTI NAGY EDZÉST TART A CHINEZUL-CAMT

A Chinezul-CAMT együttese a válogatott mérkőzés előkészületei miatt már két csütörtökön nem tudott együttes edzést tartani. Ezért kihasználják a mai szabad napot és délelőtt fél tíz órai kezdettel igyekeznek majd egy erős gyakorlással pótolni az elmulasztottakat. Az összes játékosok megjelenése kötelező.

KONRAD ÉS ZSIZSIK NEM UTAZOTT A VÁLOGATOTTAL

Az UDR vezetősége nem szerezte meg a két játékosnak az elutazáshoz szükséges engedélyt és ezért most a bánási válogatott a két jeles játékos nélkül kénytelen a fővárosi együttesrel felvenni a küzdelmet. Az utolsó percben talált szükség megoldások, minden bizonnyal nem lehetnek majd megfelelőek.

Sporttervek mindenfelől

A magyar labdarugó NB I mai műsora: SalBTC—Szeged, Elektromos—DiMÁVAG, Ferencváros—Ujvidéki AC, NAC—WMFC, Ujpest—Kolosvári AC, Kispeszt—MÁVAG, Lampart—Gamma, Szegedi VSE—Szolnok. A nyolcadik forduló, így a műsor alapján kivételesen nem sejtet semmi meglepetést, bár az előző hét forduló tapasztalatai alapján már semmi sem lehetetlen...

Svéd-magyar ötusa verseny van Budapesten, a svéd színeket Grut, Egnell, Bratt, Carlsson és Benckert képviselik. A svéd csapatot Thofeld kapitány, az ismert svéd öttusa-bajnok és olimpia győztes vezeti.

A német amatőr ökölvívó válogatott két országok közötti mérkőzéssel készülődik a december 6-án kezdődő budapesti Európabajnokságra. Az első mérkőzés az olaszok elleni visszavágó lesz október 19, vagy 26-án Boroszlóban, a tavaly Rómában elszenvedett legkisebb vereségért. A második előkészítő mérkőzést a németek a dánok ellen vívják november 16-án Königsbergben.

A német Bongen az amszterdami stadionban 15.95 méteres dobással az idei Európa ranglista első helyére került a súlylökésben. Érdekes, hogy a fiatal Bongen a lengyelek elleni hadjáratban medence lövést kapott és gyógyulása után nagy szorgalommal és akaraterevével a legelső helyre küzdötte fel magát.

Tegnap és ma Budapesten a magyar országos váltóbajnokságokat bonyolítják le.

Svájában igen sok magyar és bécsi edző működik, akik közül a nevesebbek a következők: Winkler (Lugano), Volentik (Chaux de Fonds), Pintér és Weisz (FC Biel), bécsiek: Nausch (Young Fellows), Rappan (Grasshoppers), Fritsch (Young-Boys).

Svájc három válogatott mérkőzést játszik az ősz folyamán. November 16-án a magyar válogatott látogat el Zürichbe. December második felében pedig spanyol-portugál portyára indul a svájci együttes, amely a spanyolokkal Valenciában, míg a portugálokkal Lisszabomban játszik.

A torinói Juventus edzését Ferrari, az egykori kiváló válogatott csatár vette át.

KÖZGAZDASÁG

Megállapították a portland-cement új árát

A közellátási államtitkárság rendeletileg megállapította a portland cement egységes eladási árát a gyárban átvéve. Az új ár tíz tonnás vagononként 18 ezer 200 lei, tekintet nélkül arra, hogy magánosok, vagy hatóságok részére történik a szállítás. A fenti összeghez hozzászámítandó a csomagolás költsége, a fogyasztási és forgalmi adó, bélyeg, iktatási illeték, négy százalékos nemzetvédelmi illeték, valamint a kezelési költségek.

Közvetlen a gyárak által történt kicsinybeni eladások esetén, amikor az elszállítás kocsival, szekérrel, tehergépkocsival, vagy vízi úton megy végbe, a 18 ezer 200 leies áron felül a gyárak még külön 1500 lei többletet számíthatnak.

Az államtitkárság rendelete kimondja, hogy a fővároson kívüli helységekből a portland cement árát az illető községi előjárások állapítják meg olyan

formán, hogy a 18 ezer 200 leies egységárhoz a szállítási költségen és kereskedői hasznon kívül az alábbi összegek járulnak: 2600 lei csomagolási díj, 5000 lei fogyasztási adó, 3628 lei a tizenkét százalékos forgalmi adó, 200 lei fuvarlevél, kezelési költség, 300 lei a cementszállítási visszámlázási egy ezrelékes bélyegilletéke, végül 1212 lei a négy százalékos nemzetvédelmi illeték fejében.

A községi előjárások által megállapított legmagasabb árakat a megyei ellátási és árelenőrzési hivatal hagyja jóvá. A nemzetvédelmi minisztériummal, erődítményigazgatósággal, a vasutigazgatósággal, a kikötők és vízi utak igazgatóságával és végül a gabonataralók igazgatóságával kötött szerződések alapján leszállítás alatt álló és erre váró mennyiségekre nézve a szerződésben feltüntetett árak érvényesek.

A griz és kukoricaliszt legmagasabb ára

A közellátási államtitkárság most megjelent rendelete kimondja, hogy a griz gyári ára kilógramonként 50 lei, kicsinyben 55 lei. Az összes illetékek és adók a gyárat terhelik.

Ugyancsak most lépett életbe a kukoricaliszt új ára is. Az erre vonatkozó határozat szerint a kilenven százalékos kivonatu kukoricaliszt a malomban átvéve 12.15 leibe kerül kilógramonként. Az illetékeket és adókat a vevő tartozik fizetni. A kukoricaliszt kicsinybeni ára kilógramonként 16 lei.

Október 15-ig beadhatók a behozatali kérvények

A nemzetgazdasági minisztérium külkereskedelmi osztálya közli, hogy a negyedik negyedévre szóló behozatali engedély iránti kérvényeket október 15-ig fogadják el. A kéresek akár postán, vagy személyesen, illetve meghatalmazott útján lehet benyújtani.

ÖTSZAZALÉKOS ADÓFIZETÉSI KEDVEZMÉNY. A pénzügyminisztérium közli, hogy a szokásos negyedévi ötszázalékos adófizetési kedvezmény november 15-én jár le.

Elefbelépett a román-horvát kereskedelmi és fizetési egyezmény. A hivatalos lapban megjelent az augusztus 7-én Zágrábban aláírt román-horvát kereskedelmi és fizetési egyezményt beikkelyező törvényrendelet.

A VÖRÖS POKOL

Pjotr Fedorovics Tobeljev élményei a vörös paradicsomban

A DÉLI HIRLAP
EREDETI REGÉNYE

Írta: ANDREJ ANDREJOVICS KRIMOV

45

A gyanúsítás nem volt valóságban alapuló és azért a megvádolt ember nem is tehetett beismerő vallomást. Mégis addig kínozták, amíg sérüléseibe belehalt. A felesége átkozta a kommunistákat, mire a házbizalmi egyszerűen agyonlőtte és azt állította, hogy önvédelemből cselekedett, mert az asszony férje halála fölötti dühében késsel támadt rá. A fiatal tanárnő összeszorította a fogát és megesküdtött, hogy mihielyt alkalma lesz rá, bosszút áll szülői halála miatt.

A kommunisták azonban a meg nem talált milliókért úgy kárpótolták magukat, hogy elvették a halott házaspár minden butorát, berendezését, a lakásban található minden disztárgyat, ékszerét és ruhát is. Az újdonsült tanárnő végül is boldog lehetett, hogy a család egykori cselédjének szószólása eredményeképpen bejuthatott a szövődébe.

A más pályára szorított tanár és tanárnő megtartotta egymás iránti barátságát, amelyről hamarosan kiderült, hogy szerelem. Matjev Mihajlovics Volgov és Marija Dimitrijovna Bulgarin férj és feleség lett.

Anna Grigorovna véletlenül került hozzájuk és csak többszöri beszélgetés után látott bele lelkükbe és tudta meg, hogy hozzá hasonlóan gondolkoznak. Mikor megérkeztem, Anna Grigorovna egyedül volt a lakásban, amely konyhából egy nagyobb és

Az őszi vetések állása kielégítő. A Rador jelentése szerint az Argus című közzgazdasági lap azt írja, hogy a munkaerő és igavonó állathány ellenére kielégítőnek mondható az őszi vetések állása. Hivatalos adatok szerint eddig több mint két millió hektár földet vetettek.

Román gabonaszállítás Németországba. A hivatalos lap egyik legutóbbi számában törvényrendelet útján beikkelyezték az ideai gabonatermésből Németországba szállított mennyiségeket megállapító augusztus 8-i jegyzőkönyvet.

Uruguayi gabonautóellenőrzés. A római nemzetközi mezőgazdasági intézet kimutatása szerint az 1941—42. idényben Uruguayban 422 ezer hektárt buzával, 94 ezer hektárt zabbal és 27 ezer hektárt árppal vetettek. Az állandó esős időjárás ellenére a vetések állása jónak mondható.

Határidő napló

OKTÓBER 10:

Kertészek forgalmi adója havonta eddig a napig kifizetendő.

Ócskavas készletek havonta eddig a napig bejelentendők.

OKTÓBER 11:

Alkalmazottal dolgoztató másolóirodák a nemzetgazdálkodási minisztérium július 11-én kiadott 40671. számú rendelete alapján kötelesek cégüket bejegyeztetni.

OKTÓBER 12:

50 és 100 leies érmék forgalmi értéke lejár.

egy kisebb szobából állott. A kisebb szoba Anna hálózául szolgált, egyébként minden idejét a nagy szobában töltötte rendszerint akkor is, amikor a kórházban éjszákalt volt és a házaspár egész nap nem tartózkodott odahaza.

Othonában Anna Grigorovna még fiatalabbnak látszott, mint amilyen volt. Az üdvözlés után megindult beszélgetés során ki is fejeztem véleményemet:

— Anna Grigorovna, hiszen maga alig mult tizenöt esztendő, de tulajdonképpen még ennyire sem látszik. Csodálkozom, hogy mégis alkalmazták ápolónőnek.

— Tartottam tőle, hogy nem vesznek fel, — mosolygott Anna Grigorovna, — azért furfangosan két évvel öregebbnek mondtam magamat. Különbben az is szerencsém volt, hogy kevés az ápolónő.

Kívánságára el kellett mondanom eddigi életemet. Meghatott, figyelmes hallgató volt.

A délután hamarosan elteit. Anna megkínált teával is és megjegyezte:

— Nem adhatok egyebet, mert ebédet a házi kámban kapok és vacsorát a kórházban. Csak akkor vacsorázom itthon, amikor nappali szolgálatom van és este együtt vagyok Volgovékkal.

Hat előtt Anna Grigorovna Zinovjev már készülődött elmenni. Megint elkísértem a kórházig.

A Volgov-házaspárral csak a következő héten ismerkedtem meg, amikor Anna nappal tartózkodott a kórházban. Este nyolc után látogattam el oda.

— Nás csolovek, — mutatott be Anna a háziaknak, — a mi emberünk Alexej Nikolájevics Juranin. Juranin.

Nagyon barátságosan fogadtak.

Csakhamar ismertük egymás történetét. Kértem őket azonban sohase szólítsanak Pjotr Fedorovics Tobeljev néven még akkor sem, ha egészen magunkban vagyunk.

— Ez természetes, — válaszolta, — Volgov, —

Rádió

VASÁRNAP, OKTÓBER 5.

Bucuresti: 7.55 Hírek, hanglemezek, 11 Szimfonikus hangverseny, 12.30 Hírek, 12.50 Katonaóra, 13.50 Német nyelvű hírek, 14 Rádióhíradó, 14.20 Hanglemezek, 14.30 Sebesültek órája, 15.40 A falu órája, 17.28 Hanglemezek, 17.40 Előadás, 18 Egyfelvonásos opera előadása hanglemezekről, 19.21 Táncczene, 19.50 Német nyelvű hírek, 20 Rádióhíradó, 20.15 Jazz-band.

Rövidhullámú román adó, 12.20 Hanglemezek, 19 Olasz nyelvű hírek, 23 Német nyelvű adás, hanglemezek, 23.20 Olasz nyelvű adás, hanglemezek, 23.40 Francia nyelvű adás, hanglemezek, 24 Angol nyelvű adás, hanglemezek.

Budapest I: 8 Hanglemezek, 8.45 Hírek, 9 Unitárius istentisztelet, 10 Református istentisztelet, 11 Egyházi ének és szentbeszéd közvetítése, 12.15 Helyszíni közvetítés, 12.45 Az operaház zenekarának hangversenye, közben rádiókrónika, 13.45 Hírek, 14 Hanglemezek, 15 Előadás, 15.45 Tárogató kvartett hangversenye, 16 Előadás, 16.25 Cigányzene, 16.40 Előadás, 17 Hírek, 17.20 Tréfák, 17.45 Szalonzenekar hangversenye, 18.30 Sporthangképek, 19 Hírek, 19.20 Szindarab, 19.50 Zenekari hangverseny, 20.10 Irodalmi est közvetítése, 21 Táncczene Rómából, 21.40 Hírek, 22.20 Hegedűhangverseny, 22.45 Cigányzene, 23 Idegennyelvű hírek, 24 Hírek.

Budapest II nem közvetít műsort.

HÉTFŐ, OKTÓBER 6.

Bucuresti: 6.55 Hírek, indulók, 12.20 Hanglemezek, 12.30 Hírek, 12.50 Katonaóra, 13.50 Német nyelvű hírek, 14 Rádióhíradó, 14.20 Hanglemezek, 14.30 Sebesültek órája, 17.15 Hanglemezek, 17.30 Hírek, 17.40 Előadás, 18 Zenekari hangverseny, 19 Zongorajáték, 19.30 Táncczene, 19.50 Német nyelvű hírek, 20 Rádióhíradó, 20.15 Ének, 20.35 Jazz-band.

Rövidhullámú román adó: 19 Olasz nyelvű hírek, 23 Német nyelvű adás, hanglemezek, 23.20 Olasz nyelvű adás, hanglemezek, 23.40 Francia nyelvű adás, hanglemezek, 24 Angol nyelvű adás, hanglemezek.

Budapest I: 8 Hanglemezek, 8.45 Hírek, 9 Egyházi ének és szentbeszéd közvetítése, 10 Református istentisztelet közvetítése, 11 Evangélikus istentisztelet közvetítése, 12.30 A rádiózenekar hangversenye, 13.45 Hírek, 14 Hanglemezek, 15 Előadás, 15.25 Zenekari hangverseny, 16 Előadás, 16.40 Előadás, 17 Hírek, 17.20 Előadás, 17.35 Liszt Ferenc „Requiem”-jének előadása, 18.35 Előadás, 19 Hírek, 19.20 Zongorahangverseny, 19.45 Előadás, 20.10 Részletek Bánkbánból, 21.40 Hírek, 22.10 Zenekari hangverseny, 23 Idegennyelvű hírek, 23.20 Cigányzene, 24 Hírek.

Budapest II nem közvetít műsort.

már csak azért is Juraninnak nevezzük mindig, no-hogy esetleg más előtt véletlenül elszóljuk magunkat.

Sokat beszélünk arról, hogy miképpen kell segítségére lenni azon barátainknak és ismeretlen testvéreinknek, akik nem tudtak még semmilyen elhelyezkedést találni és nincsen miből megélniük.

Gyakran teitük szava azoknak az ügyét is, akik kénytelenek bujdosni, vagy menekülni, esetleg börtönökben ülnék.

Négyen egészen jól összeszoktunk és bizalmas baráti kört alkottunk.

Társaságunk nyolc hét múlva megszaporodott az ötödik taggal. Egy napon megjelent köztünk Katjusza Vladimirovna Kalinin, aki most Moszkvában teljesített ugyanolyan szolgálatot, mint előzőleg Pétervárott.

A szovjetkormány is elköltöztött Moszkvába.

A különböző népbiztosságok és főbb állami hivatalok elfoglalták a Kremlben számukra elkészített helyiségeiket.

Folytattam összeíró biztosi működésemet. Gyakran jártam vidéken és felkerestem a kolostorokat. Meg is csináltam jelentéseimet, amelyeket a nemzetgazdasági népbiztosság elé terjesztettem. Félelem nélkül jártam ki-be a népbiztosságon. Alexej Nikolájevics Juranin hónapok előtt tényleg kinevezték összeíró biztossnak. Azok a tisztviselők, akikkel Juranin még annak idején személyesen érintkezett, Pétervárott maradtak új szolgálati elhelyezkedésben. A moszkvai új alantas tisztviselők, akikkel én érintkeztem, nem ismerték az igazi Juranint és engem fogadtak annak.

Éppen ugy nem volt sejtelmük arról sem, hogy betérjesztett kimutatásaim az összeíró kolostori értéktárgyakról milyen hiányosok és hogy rendszerint magam adtam a kolostorok sztáreceinek a tanácsot a drága kincsek elrejtésére.

(Folytatjuk.)

APRÓ HIRDETÉSEK

Az apróhirdetések díja előre fizetendő

Alkalmazás

Mindenes szakácsnő, legelsőrangú munkacéró, szobalány, valamint irodába ügyes gyakornoknál külszolgálatra felvétetik. Timisoara I., Str. Sft. Ioan 7. Földszint 10. (6101)

Bejárónő, aki jól főz, azonnal felvétetik. Timisoara I., Str. Lonovici 6. II. em. 6. (2396)

Kís 2 holdas gazdaságba, községben, kerestetik házaspár, felesnek; férfi hadmentes legyen. Jelentkezni Timisoara III., Str. Metianu 4, földszint 5. (2395)

Keresek rögtöni belépésre mindenes szakácsnőt. Cim IV, Str. Miron Costin No. 1. II. emelet 7. (2400)

Mindenes gazdasszonyt keres magányos ur. Csak éltesebb komoly munkást. Jó elhelyezkedés magányos nyugdíjasnak. Rövid éleleírások ajánlatokat címmel igényekkel „Allandóság” jellegre timisoarai kiadóba. (2399)

Ügyes, megbízható szobalányt jó bizonyítvánnyal október 15-re keresek. Timisoara I., Bul. Diaconovici Loga 38. sz. Földszint. (2383)

Házmasterpár zónába fizetéssel azonnal felvétetik, Timisoara III. Str. Odobescu 30 (2414)

Jól főző mindenes október 15-re felvétetik Timisoara II. Vulcan 20. (5556)

Két jó munkás hölgyfodrászsegédet vagy lányt, ki a vizondolásban perfekt, jó fizetéssel keresek. Felszégi Sándor Sibiu str. Tribunei 5. (2415)

Ferfekt mindenes szakácsnő jó bizonyítvánnyal szobalány mellé vidékre felvétetik. Cim a timisoarai kiadóba. (2406)

Kiszolgálókisasszonyt aki már volt üzletben keres ARLATH Blv. Ferdinand 8, Timisoara. (2469)

Bejárónőt jó bizonyítvánnyal okt. 15-re keresek. Arad, Str. Deseanu 9. (3805)

Egy kifutófiu azonnal felvétetik Mihályi cukrászdában. Arad. Strada Eminescu 2 (3829)

Egy jól főzni tudó mindenes bejárónő azonnalra kerestetik. Dr. Goiti. I., Str. Palanca 2. I. emelet. (2412)

Biciklizni tudó kifutó azonnal felvétetik. Comex, Arad. Str. Bratianu 16. sz. (3825)

Allást keres

Intelligens középkorú nő, gyermekszereplő, házvezetőnek ajánlkozik. Cim: Hodásin, Arad. Str. Episcopul Radu 20. (3822)

Lakás

Cserélek gyönyörű I. kerületi összkomfortos 4 szobás lakást, külvárosi 2 szobás, fűdősobás lakással. Kiadó 1, 2, 7 szobás lakások és garzonierek, valamint butorozott szobák. Orich-iroda, Timisoara I., Str. Sft. Ioan 7. Telefon 43-59. (6100)

Különbejáratu butorozott szoba, fűdősobahasználattal kiadó a IV. kerületben. Timisoara, Str. Sinkai 9. Janda. (2397)

Elegáns garcon lakást az I. kerületben keres egyedülálló ur. Cimeket „Rendes lakó” jellegre a timisoarai kiadóba kérek. (6020)

Butorozott szoba külön bejárattal azonnal kiadó. Timisoara Str. Müller Gutterbrunn 8, I. em. Mihajlovits. (2404)

Keresek 2 esetleg 3 szobás modern lakást a III. vagy IV. kerületben, nem zónában. Cim a timisoarai kiadóban. (5000)

Különbejáratu butorozott szoba fűdősobahasználattal okt. 15-re kiadó. Timisoara, IV. ker. Str. Vasile Lupu 4. (2384)

Egy évi házbéért előre fizető gyermektelen házaspár keres abszolút modern 2 szobás lakást I. vagy IV. kerületben. Cimeket szíveségből átvesz „Erica” cipőüzlet Timisoara. (2401)

Kiadó egyszobás konyhás lakás, Arad, str. Rahovei 7. Érdeklődni str. Cionta 24. I. em. 7. (3823)

Adás-vétel

Varrógépek, irodaberendezések, irógépek, hálósobák, ebédlők, matracok, otománok, Thonet-székek olcsón eladók. Megvételre keresünk kombinált szobát, ebédlőt és teljes lakberendezést. Timisoara IV., Piata Küttl 2, az udvarban. (3115)

Kétszobás-konyhás magánház.

kis műhellyel, kerttel eladó. Arad, Str. Nicu Strejărel 17-a sz

A Tempo bizonyítványt Arad (Fischer Elíz-palota) ajánl: keleti és belföldi szőnyeget, iróasztalokat, varró- és irógépeket, hálósobát, ebédlőt, és szalonbutorokat, csillárokat, festményeket, rekamiéket, kasszákat, egyes butorokat. Porcellánok és dísz tárgyak nagy választékban. Veszünk megbízóink részére: teljes lakásberendezéseket, modern és antik butort, szőnyeget, ezüstöt, varrógépet, nemes porcellánt. Tempo, Arad (Fischer Elíz-palota). Telefon: 19-75. (3023)

Házat veszek 500.000 leig, esetleg hárszsz. Leveleket „Sürgős házvétel” címre a timisoarai kiadóba. (2376)

Üzletházat bérbe, vagy megvételre keresek, jobb vidéken. Cimeket Rudolf Mosse Arad, Str. Eminescu 8. sz. alá kérek. (3779)

Sötét francia hálók, polituros és világos, festve és rekamiék nagy választékban kaphatók. Arad, Calea Saguna 153. sz. (3812)

Tartós hullám

a legújabb módszer szerint olajjal főzve

WALTRICH

fodrász Timisoara

II., Traian-tér és Str. Stefan cel Mare saros. 1-2-3-6-os v. I. a mos megállójánál ::

Keresek arad házáért cseré-házat, elcsatolt területen, 6-7 millió lei körül és egy kisebbet 1 millióért, mely föld is lehet. Dr. Weil, Arad, Str. Bratianu 7. sz. (3827)

Arad-Buzsáki állomás közelében 300 öf telek eladó. Bővebbet Arad, Str. Titu Maiorescu 14. (2830)

Kelmefestő vállalat átadó. Arad, Strada Duca 7. (3817)

Egy modern díofa-hálóberendezés eladó. Arad-Séga, Str. Constantin 33. (3829)

Veszek accordeont 80 basszussal. Stanou Timisoara II. Str. Ispirescu 21. (2407)

Átengedett területen Magyarországon ház és földbirtok eladó vagy elcsereendő iteni ingatlanokkal 2 milliótól 11 millióig. „Dacia Felix” Agentura gen. de comert Timisoara I. Piata Libertatii Nr. 7, casino militara. (2377)

Angora-gyapjút

veszek állandóan a legmagasabb napi áron

Angar, Periam

Angora gyapjufonóda

Vaskályhát megvételre keresek. Timisoara II., Str. Balas 18. Balra, első ajtó. (5471)

Platni-kocsit, jó állapotban megvételre keresek. D. Friedrich, Timisoara II., Str. Cogalniceanu 14. (2385)

Perzsakabát, hosszú, kifogástalan állapotban, eladó. Timisoara. Telefon 27-86.

Keresek megvételre jókarban levő női kerékpárt, lehetőleg Ballon-gumival. A. Winkle, Timisoara I., Str. P. Chinezul 6. szám. (2392)

Antik butort, szőnyeget magas árban veszek. Telefon 39-25, délelőtt 8-10, délután 2-3 és 5-7 óra között. Csak 8 napig vagyok itt. (2398)

Varrógépet megvételre keresek. Varga, Str. Eminescu 15. Arad. (3782)

Steyer Waffnerad új sportbicikli, nikkelezett, villanyvilágítással eladó. Timisoara IV., Bulv. Clemenceanu 29. (2408)

Hustalan napokon nélkülözhetetlen tanácsadó a Mazdaznan-kéziszakácskönyv. Kapható: Jachan-könyvkereskedésben. Timisoara I. Ára 35 lei. Vidékre bélyegben, 60. lei. (2338)

Piata Mihail Viteazul környékén modern háromszobás lakás butorral együtt eladó. Cimeket Rudolf Mossehoz Arad, Str. Eminescu 8. (3498)

Jókarban levő szilzskin, prémel bélelt városibunda eladó. Megtekinthető Joanovits szücsnél, Arad, Str. Ioan Robu 2. Neuman-ház. (3815)

Keresek jómárkájú kereszthuros rövid zongorát vagy pianót. Zierler, Timisoara I. Str. Turin Nr. 6. (2367)

Sírkövek nagy választékban és legolcsóbban Tunner köipari vállalatnál. Timisoara III. Calea Sagului 3. Telefon: 32-15. szám. (2350)

Eladó és azonnal átadó bevonulás miatt a jól bevezetett „Ferdinand” étterem és kávéház, Arad. Piata Avram Iancu 11. szám. (3808)

Belvárosi villa 3-5 millió, II. kerületi bérház 2-2 millió, hozalék 150.000 lei, gyönyörű családi ház kerttel, Doja-utca mellett, 1-6 millió, új villa 2 négyszobás lakással 2-3 millió, III. kerületben 200 holdas mintagazdaság 10 millióért azonnal, fenntartás nélkül eladó. Orich-iroda, Timisoara I., Str. Sft. Ioan 7. sz. Telefon 43-59. (6102)

HAZAK FÖLDEK SZÖLÖK MALMOK TELKEK

ELADÁS/ VÉTELE CSEREJE

minden árfokozatban
HATSCHKEK ÜGYNÖKSÉG
Arad Bul. Carol 17 (volt 46)
telefon 16-95

Fiatalkutya megvételre kerestetik. Ajánlatok Libraria Otzinás, Bocsa Montana címre küldendők. (2366)

Igásló, 12 éves, eladó. Potenz, Timisoara IV., Str. Ioan Ghica 9. (2394)

Oktatás

Ritmikus tornát felnőtteknek és gyermekeknek házaknál is tanítok. Cim: Timisoara III., Str. 1 Decembrie 42/a. sz. (2363)

Faragó zenetanár a tanítást megkezdte. Hegedü-zongora-csello-accordeon és fuvó hangszerekre, jelentkezések Timisoara I. Str. Gen. Grigorescu 6. II. em. (2413)

Szabást, angol és francia varrást tanítok. Arad, Str. Buciumului 9. Gradiste. (3828)

Különbélt

Pianinót bérbe keresek. Stefan Livia, Belváros, Str. Buteanu I. sz. Rom. kat. szeminárium mellett. (6028)

Kiadó, központban, irodának, mulatóknak megfelelő helyiségek, valamint raktárhelyiségek. Cim: Industria Practica Romana, Arad, Str. Dr. Robu 6. Telefon 15-55. (3813)

Poloskairtást, parkettsurolást garancia mellett vállal Lovas, Arad, Bulevardul Regina Maria 18. sz. Házmasternél. (3020)

Poloskairtást garanciával vállalom. Tálya, Timisoara, Bul. Eroilor dela Tisa 95. Ajtó 2. Telefon 25-56. (2346)

Férfi kalapot kémikusan festünk tisztítunk. Zähringer Timisoara I. Str. Lonovici 4. (Püspöki palota.) (2405)

Örök életére eltartanék tiszta multu nemzeti külömbőség nélküli idősebb nőt, kinek Timisoaran ingatlan van, és halála után örökölném. Ugy én mint feleségem biztos állásban vagyok. Két gyermekünk van, egy 6-ik gimnazista fiu meg egy 2-ik elemista lányka. Mentésitem minden anyagi gondtól, vagyona kezelését lelkiismeretesen végezném. Mig él, nem reflektálok telekkönyvi átírára sem. Kölcsönös szerződést kötünk mindkét fél megelégedésére. Ajánlatokat „Nagymama” jellegre a timisoarai kiadóhivatalba kérek. (2403)

Üzlethelység kiadó, Arad, Seminarului 1. (3818)

Használt paplanokat újja dolgoz át, már 200 leiert is. Glück, Arad, Str. Baritiu 8, Piata A. Iancu mellett. (3021)

Üzlethelység kiadó. Arad, Str. Seminarului 1. (3816)

Kétfiólő lei körüli összeget jövedelmező, biztosított ügylethez befektetnék. Cim: Rudolf Mosse Arad. Str. Eminescu 8. (3826)

1/2 millió lei kerestetik bányázemnek, kb. 1 évre kölcsön, vagy részesedésre, jó kamattal, betáblázással és értékbiztosítással. Cim: Kiadóhivatalban és Rudolf Mosse, Arad. Str. Eminescu 8. (3824)

Igazolvány-íényképek

a **FOTO STUD'OBAN**
a leggyorsabban készülnek!

Timisoara I., Piata Libertatii 4.